

AKŞAM, ULUS VE YENİ SABAH GAZETELERİNE GÖRE CUMHURİYET'İN ON BEŞİNCİ YIL DÖNÜMÜ KUTLAMALARI

Celebrations Of The Fifteenth Anniversary Of The Republic According to Akşam, Ulus and Yeni Sabah Newspapers

Caner ASAL¹

Öz

29 Ekim 1923 tarihinde ilan edilen Cumhuriyet ile yeni bir dönem başlamış ve Türkiye bir inkılaplar devrine girmiştir. Cumhuriyet'in ilanı da bu yeni dönemde gayri resmi olarak 1924 yılında kutlanmış ve 1925 yılında çıkan bir yasa ile Cumhuriyet Bayramı olarak resmen kutlanmaya başlanmıştır. 1933 yılında Cumhuriyet'in onuncu yılı kutlamaları ise bu kutlamaların zirvesini oluşturmuştur. Cumhuriyet'in onuncu yıl dönümü, Türk milleti tarafından coşkuyla kutlanmıştır. Cumhuriyet Bayramı her yıl kutlansa da 29 Ekim 1938 tarihinin Cumhuriyet Bayramı kutlamalarının tarihinde özel bir önemi vardır. Bu tarih, hem Cumhuriyet'in On Beşinci yılına rastlamakta hem de Atatürk'ün ölümünden önce kutlanan son Cumhuriyet Bayramı olma özelliğini taşımaktadır. Bu nedenle çalışmaya esas teşkil etmiştir. Çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılarak veriler elde edildi. Veriler, tarihler ile dönemin önde gelen gazetelerinden Akşam, Yeni Sabah ve Ulus gazetelerine göre tasnif edilerek 29 Ekim 1938 tarihli Cumhuriyet Bayramı kutlamalarının bir değerlendirilmesi yapıldı. Ayrıca konu ile ilgili telif eserlerden de yararlanarak çalışma tamamlandı. Bulgular, Atatürk'ün hastalığının kutlamalara olumsuz etki etmediğini ve törenlerin büyük bir coşkuyla yapıldığını göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: Akşam, Atatürk, Cumhuriyet Bayramı, Ulus, Yeni Sabah.

Abstract

With the declaration of the Republic on October 29, 1923, a new era began and Turkey entered a period of revolutions. The declaration of the Republic was also celebrated unofficially in 1924 during this new period and officially celebrated as Republic Day with a law enacted in 1925. The tenth anniversary of the Republic in 1933 was the peak of these celebrations. The tenth anniversary of the Republic was celebrated enthusiastically by the Turkish nation. Although Republic Day is celebrated every year, October 29, 1938 has a special importance in the history of Republic Day celebrations. This date both coincides with the fifteenth year of the Republic and has the distinction of being the last Republic Day celebrated before the death of Atatürk. Therefore, it constituted the basis of the study. Data were obtained using the qualitative research method in the study. The data were classified according to the dates and the leading newspapers of the period, Akşam, Yeni Sabah and Ulus, and an evaluation of the Republic Day celebrations dated October 29, 1938 was made. In addition, the study was completed by making use of copyrighted works on the subject. The findings showed that Atatürk's illness did not negatively affect the celebrations and the ceremonies were held with great enthusiasm.

Keywords: Akşam, Atatürk, Republic Day, Ulus, Yeni Sabah.

Giriş

Birinci Dünya Savaşı sonrası mağlup olan devletlerden biri olan Osmanlı İmparatorluğu, Mondros Ateşkes Antlaşması'nı imzalayarak mağlubiyetini resmen kabul etmiş ve geri dönülmez bir şekilde yıkılış döneminin son safhasına adım atmıştır. Mondros Ateşkes Antlaşması'nın imzalanması sonrası Anadolu'da başlayan işgaller halkın büyük tepkisine sebep olmuş ve halk tarafın-

¹ Doktora Öğrencisi, İstanbul Üniversitesi, e-mail: canerasal34@gmail.com, ORCID: 0000-0002-7912-2742.

dan kendi bölgelerinin kurtuluşu amacıyla çeşitli direniş cemiyetleri kurulmuştur. İstanbul'dan kurtuluş ümidini kesen Atatürk ise İzmir'in işgaline denk gelen günlerde aldığı görevle 19 Mayıs 1919 tarihinde Anadolu'ya Samsun'dan adım atmış (Özden vd.a, 2023:722-726) ve böylece yeni bir devletin kuruluşunu başlatan bir dönem açılmıştır. Öncelikle yapılan Erzurum ve Sivas Kongreleri ve ardından Meclisi Mebusan'ın açılması sonrası ilan edilen Misak-ı Milli yeni dönemde atılan önemli adımlardır. 23 Nisan 1920 tarihinde açılan Büyük Millet Meclisi ise günümüze kadar devam eden millet hâkimiyetine müstenit bir kurumun kurulması ve milletin kendi kaderine hükmetmesi anlamına gelmekteydi.

23 Nisan 1920 tarihinde kurulan Büyük Millet Meclisi milletin kaderini eline almayı başarmıştı ancak içte isyanlar ve dışta dört koldan ilerleyen düşman karşısında dik durabilmek için ordunun başarılarına muhtaçtı. 1921 yılının Ocak ve Mart aylarında kazanılan Birinci ve İkinci İnönü zaferleri ihtiyaç duyulan başarının başlangıcı olmuş ve sonraki dönemde elde edilen Sakarya ve Büyük Taarruz zaferleri ise hem Büyük Millet Meclisi'nin yerini sağlamlaştırmış hem de Türkiye'nin yeni bir devlet olarak tanınacağı Lozan Barış Antlaşması'nın ortaya çıkmasına yol açmıştır. Ancak Lozan Barış Antlaşması sonrası çözülecek diğer meseleler de kendini göstermeye başlamıştır. Bunlardan ilki ise Kurtuluş Savaşı sırasında çok da ön planda olmayan ancak sonradan kendini belli eden rejim meselesidir. Bu dönemde Türkiye devleti 3 yılı aşkın bir süredir içinde bulunulan olağan üstü koşulların etkisiyle meclis hükümeti sistemiyle yönetilmektedir. Meclis hâkimiyetine dayanan ve meclisin hükümet oluşumunda bakan seçimlerine kadar söz sahibi olduğu bu rejim ne Atatürk'ün gelecek tasavvuruna ne de gelecekte yapılacak inkılaplara uymaktadır.

Atatürk'ün planladığı bir şekilde 27 Ekim 1923 tarihinde istifa eden Fethi Bey hükümetinin yerine gelecek hükümetin oluşturulması meselesi sonuçsuz kalmış ve ortaya çıkan buhran Atatürk'ün rejim meselesini çözmesine zemin hazırlamıştır. Atatürk, Cumhuriyet'in ilanını içeren anayasa değişikliği teklifini 29 Ekim 1923 tarihinde meclise sunmuş ve mecliste bulunan 158 milletvekilinin kabul oyuyla Cumhuriyet ilan edilmiştir (Özden vd. b, 2023:140-141.). Cumhuriyet'in ilanı Türkiye tarihinde yeni bir dönem başlamış ve yeni dönemde Atatürk Cumhurbaşkanı, İsmet İnönü ise başbakan olarak yerlerini almışlardır. Cumhuriyet'in ilanı, onu ilan eden kurucu kadronun idealinin gerçekleşmesi bakımından büyük önem taşımaktaydı. Bu nedenle Cumhuriyet'in ilanının birinci yıldönümünün öncesinde 26 Ekim 1924 tarihinde Cumhuriyet'in ilanının 101 pare top atışı ve hususi bir törenle kutlanması hakkında bir kararname çıkartılmıştır. 27 Ekim 1924 tarihinde ise Cumhurbaşkanlığı, Cumhurbaşkanı Atatürk'ün Bayram günü uygulayacağı programı ilan etmiştir. Bayram günü ise bir geçit resmi yapılmıştır (Elmacı, 1998:52). Belediye başkanlığı önünde bir takın kurulmasının yanında aynı günün gecesinde fener alayları düzenlenerek Cumhuriyet'in ilanının ilk yıldönümü coşkuyla kutlanmıştır (Elmacı, 1998:53 ve 55).

Cumhuriyet'in ilanı, ilk yılında her ne kadar törenlerle kutlansa da resmi olarak bir Bayram niteliği taşımamaktaydı. Ancak bu mesele 19 Nisan 1925 tarihinde dönemin hükümeti tarafından meclise getirilen dört maddelik bir kanun teklifiyle çözülmüş ve kabul edilen teklif sonrası Cumhuriyet'in ilanı resmi bir Bayram niteliği kazanmıştır (Doğaner, 2007:121). Söz konusu Bayram aynı zamanda Cumhuriyet döneminde ilan edilen ilk resmi Bayram olma özelliğini de taşımaktaydı. 1925 yılından itibaren her sene resmi olarak kutlanan Cumhuriyet Bayramı, özellikle onuncu yıl kutlamalarında zirvesine ulaşmıştır. Çok büyük kutlamalara sahne olan onuncu yıl kutlamalarının yankıları uzun sürmüştür.

Cumhuriyet'in On Beşinci yıl dönümünün ise hem siyasi, ekonomik ve idari inkılapların yapılması sonrası olması hem de Atatürk hayattayken kutlanan son bayram olması nedeniyle büyük önemi vardır. Bu nedenlerle Cumhuriyet Bayramının On Beşinci yıl dönümü kutlamaları, kutlamalardan bir hafta öncesinden kutlamalardan bir hafta sonrasına kadar geçen süreçte çalışmada

ele alınmıştır. Çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmış olup bu yöntem çalışmada tarihi verileri ele almada kullanışlı olduğundan tercih edilmiştir. Elde edilen veriler tarih ve gazetelere göre tasnif edilerek haberler tarih sırasına göre verilmiştir. Ele alınan problemde varılan bulgular kutlamaların rejimin istediği şekilde coşkulu geçtiğini ve Atatürk'ün hastalığı nedeniyle herhangi bir olumsuzluk yaşanmadığını göstermiştir. Aksine Atatürk'ün sağlığı söz konusu edilmemiştir. Resmî geçitler, fener alayları, ışık gösterileri, yabancı devlet adamlarının kutlamalar hakkındaki sözleri ve Atatürk'ün orduya mesajı göze çarpan kutlamalara dair unsurlardan birkaçıdır.

Söz konusu çalışmada Cumhuriyet'in On Beşinci yıldönümü olan 29 Ekim 1938 tarihinde yapılan kutlamalar, öncesi ve sonrası ile dönemin önde gelen gazetelerinden Akşam, Yeni Sabah ve Ulus gazetelerinin gözünden ele alınmıştır. Atatürk'ün hayatta olduğu son kutlamalar olan Cumhuriyet'in On Beşinci yıldönümü kutlamalarının bir değerlendirmesi ise sonuç bölümünde yapılmıştır.

Akşam, Yeni Sabah ve Ulus Gazetelerine Göre Cumhuriyet'in On Beşinci Yıl Dönümü Kutlamaları

29 Ekim Cumhuriyet Bayramı, Cumhuriyet'in ilanından bir yıl sonra başlamak üzere kutlanmaya başlamıştır. Cumhuriyet Bayramı kutlamaları boyunca Atatürk döneminden itibaren resmi geçitler, fener alayları ve balolar düzenlenmiştir. Bunların içerisinde katılımı çok ve en coşkulu olanları ise resmi geçitler olmuştur. Atatürk döneminde askeri, tarım, eğitim ve sanayi gibi alanlarda yaşanan gelişmelerin resmi geçitler ile halka anlatılması lüzumlu görülmüştür. Cumhuriyet rejiminin benimsetilmesi ve meşruiyetinin sağlanması başlıca amaç olarak benimsenmiştir. Bu nedenle kutlamalara büyük ihtimam gösterilmiş ve Osmanlı İmparatorluğunun son dönemindeki kötü durumu ile Millî Mücadele sonucunda gerçekleşen kurtuluş gözler önüne serilmiştir. Buna ek olarak kutlamalarda devrim vurgusu ön planda tutulmuştur (Bolat ve Delimanlar, 2024: 39).

Ele alınan gazetelerin haberlerinden de anlaşılacağı üzere Cumhuriyet Bayramı kutlamaları Bayram gününden günler evvelinde hazırlıklar yapılmasıyla başlamıştır. Tek parti rejiminin üzerinde ihtimamla durduğu bu kutlama hazırlıkları ve elbette sonrasındaki kutlamalar da dönemin basınında geniş yer bulmuş ve gazeteler günlerce sayfalarında kutlamaların programı ve hazırlıkları ile Bayram günü ve sonrasındaki yaşananlara yer vermiştir. Dönemin önde gelen gazetelerinden olan Akşam ve Yeni Sabah ile yine o dönemin gözde gazetelerinden olmasının yanı sıra bir nevi hükümet organı gibi olan Ulus Gazetesi'nin kutlamalara ilişkin haberleri ise dönemin atmosferini olabildiğince yansıtmaya açısından önemlidir. 29 Ekim 1938 Cumhuriyet Bayramı kutlamalarını konu alan çalışma kapsamında kaynak olarak kullanılan gazeteler içinde Bayramla ilgili ilk haberi yayınlayan ise Akşam Gazetesi olmuştur.

Akşam Gazetesi'nin 22 Ekim 1938 tarihli sayısının beşinci sayfasında “15.yıldönümü kutlama programı hazırlandı” başlığıyla bir habere yer verilmiştir. Haberde kutlama programının hazırlanıp bastırıldığı ve ilgili makamlara gönderildiği, 28 Ekim öğleden sonra başlayıp 30 Ekim gece saat 24.00'e kadar tatil olacağı ve 29 Ekim'de İstanbul'daki devlet erkânının vilayette tebrikten sonra Taksim Meydanı'na geleceği belirtilmiştir. Taksim Meydanı'ndan Pangaltı'ya kadar çeşitli gruplardan bir geçit resminin yapılacağı ifade edilerek şehrin her yerinin donanacağı ve taklar yapılarak fener alayı düzenleneceği vurgulanmıştır (15.yıldönümü kutlama programı hazırlandı, Akşam Gazetesi, 22 Ekim 1938, 5).

Kutlama hazırlıklarına yer veren bir diğer gazete ise Ulus Gazetesidir. Ulus Gazetesinin 24 Ekim 1938 tarihli sayısının ikinci sayfasında Bayram'a ilişkin haberin başlığı ise şöyledir: “Cumhuriyet Bayramı'nda halk kürsüleri”. Cumhuriyet Halk Partisi Ankara İl Başkanlığı'nın konuya ilişkin ilan metni ise haberin devamında verilerek devrime bağlı yurttaşlara bu halk kürsülerinin açık bulundurulacağı bildirilmiştir. İlanın devamı ise şu şekildedir (Cumhuriyet Bayramı'nda halk

kürsüleri, Ulus Gazetesi, 24 Ekim 1938, 2.): “Kürsü, Bayram başlangıcı olan 28- 10 - 938 günü saat 13 de açılacak ve meydana çelenk koyma merasimi için verilecek fasıladan sonra saat 17 ye kadar devam edecektir.30-10-938 pazar günü kürsü saat 9 dan 12 ye ve 13 den 17 ye kadar açık bulunacaktır. Kadın ve erkek 18 yaşından yukarı her yurttaş kürsüde söz söyleyebilir. Kürsüde söz söylemek için Bayram’dan önce Yenişehir Emniyet Anıtı yanında Parti İlvönkurul Başkanlığına (Telefon 1888) Bayram günlerinde kürsü başındaki komiteye başvurulacaktır.” 25 Ekim 1938 tarihli Ulus Gazetesi’nin ikinci sayfasının sol sütununda ise “Büyük Bayram dolayısıyla tren tarifelerinde tenzilat yapılıyor.” başlığını taşıyan bir haber bulunmaktadır. Haberde devlet demiryolları ve limanları işletmeleri genel direktörlüğünün Bayram kutlaması için Ankara’ya veya kazalardan vilayete gelecekler için 28 Ekim’den itibaren 31 Ekim’de dâhil olmak üzere dört gün yüzde 20 tenzilat yapılacağı belirtilmiştir (Büyük Bayram dolayısıyla tren tarifelerinde tenzilat yapılıyor, Ulus Gazetesi, 25 Ekim 1938,2).

Akşam Gazetesi’nin 25 Ekim 1938 tarihli sayısının ikinci sayfasında ise “Cumhuriyet Bayramı: Şehrimizde yapılan hazırlıklar ilerliyor” başlıklı bir haber göze çarpmaktadır. Söz konusu haberde İstanbul’daki tenvirat tesisatı için Sarayburnu ile Üsküdar Şemsi Paşa’da bulunan havuzlardan başka Çamlıca’da gece sabaha kadar ışık yayacak bir havuzun yaptırılmasına karar verilmiş olduğu ancak bu havuzun inşasına vakit bulunmadığından havuzun yapımının Cumhuriyet’in 16.yıl dönümüne bırakıldığı kaydedilmiştir. Ayrıca, Denizbank’ın yakın sahiller vapurları, Şirket-i Hayriye ile Üsküdar tramvay şirketinin Cumhuriyet Bayramı vesilesiyle biletlerinde indirim karar verdiklerine yer verilmiştir. Son olarak ise belediyenin İstanbul Tramvay Şirketi’nin de diğer milli müesseseler nispetinde indirim yapmasına karar verdiğini ve bu konuda teşebbüse geçeceği ifade edilmiştir (Cumhuriyet Bayramı: Şehrimizde yapılan hazırlıklar ilerliyor, Akşam Gazetesi, 25 Ekim 1938, 2).

Yeni Sabah Gazetesi’nin 26 Ekim 1938 tarihli sayısının ikinci ve altıncı sayfasında “Cumhuriyet Bayramı nasıl kutlulanacak?” başlıklı bir haber yer almıştır. Haberde Cumhuriyet’in 15.yıldönümünü kutlamak için belediyece kurulan hazırlık komisyonunun mesaisinin bitmek üzere olduğu, belediyeye ait mebani ve müessesatın süslenip geceleri elektrikle aydınlatılacağı ve belediye önünde muazzam bir tak kurulacağına yer verilmiştir. Ayrıca belediye tarafından şehrin meydanlarında halk kürsüleri konulacağı ve bu kürsülerde halk hatiplerinin Cumhuriyet ve inkılap mevzularında söz söyleyecekleri de ifade edilmiştir. Haberin kalan kısmında ise Cumhuriyet Bayramı gününde Vali ve diğer devlet erkânının vilayette yapacağı kabul, yapılacak geçit resmi ile aynı gün saat 15.00’de Edirnekapı şehitliğine yapılacak ziyaretle şehrin çeşitli yerlerinin Cumhuriyet devrindeki inkılap ve ilerleyişi gösteren afişlerle süsleneceğine yer verilmiştir. Gece fener alaylarının düzenleneceği ve fişekler atılacağı da haberin verdiği önemli mevzulardandır (Cumhuriyet Bayramı nasıl kutlulanacak?, Yeni Sabah Gazetesi, 26 Ekim 1938, 2 ve 6.).

Akşam Gazetesi’nin 27 Ekim 1938 tarihli sayısının dördüncü sayfasında ise “Türkiye Cumhuriyeti’nin On Beşinci yıldönümü” başlığıyla Bayram’a ilişkin bir değerlendirme konu edilmiştir. Haberin alt başlığında “Journal de Moscou bu münasebetle neşrettiği bir makalede diyor ki: Türkiye Cumhuriyeti barışın tahkimine ve bir dünya kıtalinin tehdidi altında bulunan beşeriyetin müdafaasına tesirli bir surette hadim olabilecektir.” ifadesine yer verilerek haberin içeriği hakkında okuyucuya fikir verilmek istenmiştir. Haberde Rus Gazetesi’nin makalesinde Atatürk’ün bir portresine de yer verildiği ve 15 yılda yapılan inkılaplardan bahsedildiğine değinilerek o andaki durumda faşist tehditler karşısında bulunduğu ifade edilmiştir (Türkiye Cumhuriyeti’nin On Beşinci Yıldönümü, Akşam Gazetesi, 27 Ekim 1938, 4). Aynı sayfada başka bir haberde ise Taksim Sinemasının Cumhuriyet Bayramı şerefine Türkçe sözlü ve şarkılı Sahra Kızı Leyla adlı filmi göstereceği söylenmiştir (Sahra Kızı Leyla, Akşam Gazetesi, 27 Ekim 1938, 4).

Akşam Gazetesi'nin aynı tarihli sayısının altıncı sayfasında ise “*Cumhuriyet Bayramı hazırlığı*” başlığı altında Bayram hazırlıklarına dair haber verilmiştir. Haberin görselinde şehrin çeşitli yerlerine yapılan takların ve kulelerin fotoğrafları konulurken haberde Galata, Kadıköy, Üsküdar ve Boğaziçi'nde yapılan taklardan bahsedilmiştir. Ayrıca Sarayburnu'nda belediyenin yaptırdığı elektrikli ve fiskiyeli havuzların son tecrübelerinin tamamlandığı ve bu havuzların fiskiyesinden muhtelif renkte suların çıktığı da ifade edilmiştir (Cumhuriyet Bayramı hazırlığı, Akşam Gazetesi, 27 Ekim 1938, 6.).

Yeni Sabah Gazetesi'nin 27 Ekim 1938 tarihli sayısının beşinci sayfasının alt kısmında ise “Bayram hazırlıkları” başlıklı küçük bir haber yer almıştır. Haberin görselinde Bayram münasebetiyle yapılan taklar gösterilmiş olup şehirde Bayram hazırlıklarının hararetlendiği ifade edilmiştir (Bayram hazırlıkları, Yeni Sabah Gazetesi, 27 Ekim 1938, 5). Aynı gazetenin son sayfasında ise Üsküdar-Kadıköy havalisi halk tramvayları Türk anonim şirketinden verilen “*Türkiye Cumhuriyeti'nin 15'inci yıl dönümü münasebetiyle tenzilatlı tarife*” ilanı ise göze çarpmaktadır. İlanda 25 Ekim 1938 tarihinden 4 Kasım 1938 tarihine kadar muntaka tevhide nedeniyle tenzilat yapıldığı belirtilerek yapılan tenzilatın halen tatbik edilen tarifeye nazaran yüzde 24'lük bir tenzilatın yapıldığı söylenmiştir (Türkiye Cumhuriyeti'nin 15'inci yıl dönümü münasebetiyle tenzilatlı tarife, Yeni Sabah Gazetesi, 27 Ekim 1938, 8).

27 Ekim 1938 tarihli Ulus Gazetesi'nin ilk sayfasında ise “*XVinci yıl kitabı*” adıyla verilen bir haberde CHP genel sekreterliğinin Cumhuriyet'in On Beşinci yılı münasebetiyle on beş Cumhuriyet yılında başarılan işleri ve faaliyetleri anlatan bir kitap neşrettiği belirtilmiştir. Kitabın Atatürk'ün Onuncu Yıl Nutku'yla başladığını ve 19 Mayıs 1919 tarihinden itibaren başarılan muvaffakiyetlerin bir kronolojisine yer verdiğini belirten haber, eserin başındaki Atatürk'e ithaf halindeki yazıyı da aynen nakletmiştir (XVinci yıl kitabı, Ulus Gazetesi, 27 Ekim 1938, 1). 28 Ekim 1938 tarihli Ulus Gazetesi'nin sürmanşeti ise “*15'inci yıl dönümü*” şeklinde olup büyük Bayram'ın o gün başladığı ve ertesi günkü kabul ve geçit resimlerine Atatürk namına Abdülhalik Renda'nın riyaset edeceği ve Başvekil Celal Bayar'ın da Atatürk'ün orduya mesajını okuyacağı bildirilmiştir. Şükrü Kaya'nın da 28 Ekim saat 13.00'de radyoda bir nutuk vereceği belirtilmiştir (15'inci yıl dönümü, Ulus Gazetesi, 28 Ekim 1938, 1). Aynı sayfada Falih Rıfkı Atay'ın “Yarınki Bayram” başlıklı yazısına yer verilmiştir. Atay, Cumhuriyet Bayramı için yapılan hazırlıklardan bahsettikten sonra kendi nesillerini Cumhuriyet nesliyle kıyaslıyor ve kendilerinin mahrumiyetlerini belirtiyordu. Atay yazısının sonunda ne kadar çalışılırsa ne kadar yaşansa ve ne yapılsa da şeref ve hürriyet borcunun ödenemeyeceği Atatürk'ün karşısında Bayram günü bir kez daha toplanıp, birleşip yeminleşmeye çağrı yapıyordu (Atay, Falih Rıfkı, Yarınki Bayram, Ulus Gazetesi, 28 Ekim 1938, 1). Gazetenin altıncı sayfası ise “*Büyük Bayram hazırlığı*” adı altında geçit resmi prova fotoğraflarına ayrılmıştı (Büyük Bayram hazırlığı, Ulus Gazetesi, 28 Ekim 1938, 6).

Akşam Gazetesi'nin 28 Ekim 1938 tarihli sayısının ilk sayfasında yer alan “*Başvekil dün akşamki trenle Ankara'ya hareket etti.*” başlıklı haberde hem başvekilin hem de ordu müfettişi General Fahrettin Altay'ın Bayram münasebetiyle Ankara'ya gittiği belirtilerek Sovyet büyükelçisi ile yabancı gazete mümessillerinin de aynı münasebetle Ankara'ya gittiği ifade edilmiştir (Başvekil dün akşamki trenle Ankara'ya hareket etti, Akşam Gazetesi, 28 Ekim 1938, 1). Aynı sayfadaki bir diğer haberin başlığı ise “*Büyük Önderin orduya mesajları*” idi. Haberde Ankara'da yapılacak geçit resminin çok muazzam olacağı ve Büyük Millet Meclisi'nde yapılacak kabule ait programın hazırlandığı bildirilmiştir. Meclis'teki kabulün Atatürk namına Meclis Başkanı tarafından yapılacağı ve Atatürk'ün orduya mesajının da Başvekil Celal Bayar tarafından okunacağı ifade edilmiştir. Haberin altıncı sayfadaki devamında ise o seneki geçit resminin şehir hipodromunda yapılacağı belirtilerek söz konusu geçit resminin o güne kadar ki en büyük geçit resmi olacağı vurgulanmıştır (Büyük Önderin orduya mesajları, Akşam Gazetesi, 28 Ekim 1938, 1 ve 6).

Gazetenin beşinci sayfasındaki haber ise “*Cumhuriyet Bayramı münasebetiyle yapılan taklar*” başlığını taşımaktadır. Haberde şehrin çeşitli yerlerinde yapılan tak ve sütun tesisatlarının kimler ve hangi teşekküller tarafından yapıldığı tek tek belirtilmiş ve başta Şirket-i Hayriye olmak üzere Devlet Demiryolları gibi nakil vasıtalarının Bayram münasebetiyle indirimi kabul ettikleri kaydedilmiştir (Cumhuriyet Bayramı münasebetiyle yapılan taklar, Akşam Gazetesi, 28 Ekim 1938, 5).

Yeni Sabah Gazetesi’nin 28 Ekim 1938 tarihli sayısının ilk ve beşinci sayfasında ise Akşam Gazetesi ile benzer şekilde “*Başvekil Ankara’ya gitti*” şeklinde bir haber yayınlanmış ve haberde başvekilin üçüncü ordu müfettişi Fahreddin Altay ile Ankara’ya gittiği ve ecnebi gazeteciler ile Sovyet sefirinin de Ankara’ya hareket ettiği bildirilmiştir (Başvekil Ankara’ya gitti, Yeni Sabah Gazetesi, 28 Ekim 1938, 1 ve 5). Gazetenin bir diğer haberi ise “*Cumhuriyet Bayramı’nı yarın kutlulayacağız*” idi. Haberde Bayram hazırlıklarının tamamlandığı, Türk Kuşu talebelerinin Ankara’da Atatürk anıtına çelenk koydukları ve Beyazıt’ta Anneler Birliği’nin Bayram münasebetiyle 100 fakir çocuğa elbise dağıttığından bahsedilerek Cumhuriyet Bayramı günü uygulanacak vilayetteki programa yer verilmiştir. Denizbank’ın da denizde fener alayı tertip ettiğine de dikkat çekilmiştir (Cumhuriyet Bayramı’nı yarın kutlulayacağız, Yeni Sabah Gazetesi, 28 Ekim 1938, 1).

Akşam Gazetesi’nin 29 Ekim 1938 tarihli sayısının ilk sayfası tam sayfa olarak Cumhuriyet Bayramı’na ayrılmıştır. “*Bugün Cumhuriyet’in On Beşinci yılıdır.*” başlıklı haberin ortasına Atatürk’ün bir portresi yerleştirilmişken sayfanın bir sütunu Cumhuriyet rejimini değerlendiren bir yazıya bir başka sütunu ise “*Büyük Bayram: İstanbul dünden beri şenlik yapıyor.*” başlığı altında İstanbul’da hararetli bir şekilde yapılan kutlamalara yer verilmiştir (Bugün Cumhuriyet’in On Beşinci yılıdır ve Büyük Bayram: İstanbul dünden beri şenlik yapıyor, Akşam Gazetesi, 29 Ekim 1938, 1). “*Dün Ankara’da Türk gençliği adına büyük tezahürat yapıldı.*” adlı haberde ise Ankara’da toplanan üç bine yakın izci ve talebenin Zafer Anıtı önünde Atatürk’e ve onun eşsiz eserine bağlılık yemini ettiği bildirilmekteydi (Dün Ankara’da Türk gençliği adına büyük tezahürat yapıldı., Akşam Gazetesi, 29 Ekim 1938, 1). Gazetenin üçüncü sayfasında ise Akşamdan Akşama köşesinde Vala Nurettin “*Şahsi Hayatımızda Cumhuriyet*” başlığı altında Cumhuriyet hakkında düşüncelerini yazmıştı. Vala Nurettin, en çok “*Bu milletten adam olmaz.*” bedbinliğinden kendimize güvenmek, inanmak ve milletimizi hakkıyla en üstün saymak nikbinliğine ulaşıldığının altını çizmekteydi (Nurettin, Vala, Şahsi Hayatımızda Cumhuriyet, Akşam Gazetesi, 29 Ekim 1938, 3). Aynı sayfada bir başka köşede “*15 sene evvel 29 Ekim’e ait hatıralar*” başlığı altında Halit Ziya Uşaklıgil ve Cemil Bilsel’in Cumhuriyet’in ilanı sırasındaki hatıralarına yer verilmiştir. Halit Ziya, Cumhuriyet’in ilanı günü hasta olduğunu ve Cumhuriyet’in ilanı müjdesini kendisine verince büyük sevinç duyduğunu, dinmek bilmeyen ıstıraplarının dindiğini ve deva bulduğunu ifade etmiştir. Mazhar Osman ile Selim Sırrı Tarcan gibi isimlerin hatıraları da yine haberin beşinci sayfadaki devamında yer almıştır (15 sene evvel 29 Ekim’e ait hatıralar, Akşam Gazetesi, 29 Ekim 1938, 1 ve 5). Gazetenin beşinci sayfasında dikkat çeken bir yazı da “*Cumhuriyet milletin devlet oluşudur*” ismiyle Hasan Ali Yücel imzasını taşımaktaydı. Yücel, Osmanlı ve onun teokrat rejiminin etkilerinden bahsettiği yazısını milletin devlet için olduğu anlayışından milletin devleti anlayışına gelindiğini belirterek ve Cumhuriyet’in on beş yılında on beş yapılmış işler ve iyiliği yaratan büyük ismi başında görmekten bahtiyar olduğunu belirterek sonlandırıyor (Yücel, Hasan Ali, Cumhuriyet milletin devlet oluşudur, Akşam Gazetesi, 29 Ekim 1938, 5). Yedinci sayfadaki haber ise “*Dâhiliye Vekili Bayram’ı bir nutukla açtı.*” başlığını taşımaktaydı. Nutuk gelinen noktaya kadar olan sürecin değerlendirmesini içermekteydi (Dâhiliye Vekili Bayram’ı bir nutukla açtı, Akşam Gazetesi, 29 Ekim 1938, 7). Sekizinci sayfada “*Ne idi*” başlıklı karikatürler ise Osmanlı döneminin anlayışının alaycı bir üslupla ele alınıştıydı (Ne idi, Akşam Gazetesi, 29 Ekim 1938, 8). Dokuzuncu sayfada ise “*Ne oldu*” başlığıyla Cumhuriyet’in anlayışı karikatürlerle yansıtılmaktaydı (Ne oldu, Akşam Gazetesi, 29 Ekim 1938, 9).

Akşam Gazetesi, Cumhuriyet'in On Beşinci kuruluş yıldönümü nedeniyle 16 sayfalık bir ilave de yayınlamıştır. Söz konusu ilavenin on dört sayfası Cumhuriyet'in on beş yılında yapılan değişik alandaki reformları konu edinirken bu konuda görsellerle verdiği haberleri desteklemiştir. İlavenin başlığı ise Cumhuriyet'in propagandasını yansıtmaktadır: *“Cumhuriyet idaresi on beş yılda Türk ülkesinde bu kadar az zamanda dünyanın hiçbir yerinde görülmemiş bir ümran ve medeniyet yarattı.”* İlavenin ilk sayfasında bankalar, mektepler, demiryolları ve fabrikalar konusunda Osmanlı devleti ile 15 yıllık Cumhuriyet rejiminin bir kıyaslaması yapılıyor ve geline noktanın ne kadar büyük olduğu rakamlarla gösteriliyordu. İlavenin diğer sayfaları da ordu, eğitim, maliye ve dış politika hakkında Cumhuriyet idaresinin yaptığı başarılı icraatları yansıtmaktaydı. İlavenin on üçüncü sayfası ise yabancı devlet adamlarının Yeni Türkiye ve Atatürk hakkındaki düşüncelerine ayrılmıştı. Yunanistan başbakanı Metaksas, Amerika Cumhurbaşkanı Roosevelt, Yugoslavya Başbakanı Stoyadinoviç, Fransa Meclis Başkanı Herriot gibi yabancı devlet adamlarının çeşitli tarihlerde çeşitli vesilelerle söyledikleri sözlerin ortak noktası, yeni Türkiye ve Atatürk hakkındaki hayranlıkları ve Türkiye'nin kısa zamanda gelişmesi karşısındaki memnuniyetleriydi (Cumhuriyet idaresi on beş yılda Türk ülkesinde bu kadar az zamanda dünyanın hiçbir yerinde görülmemiş bir ümran ve medeniyet yarattı, Akşam Gazetesi İlavesi, 29 Ekim 1938, 1-14).

Yeni Sabah Gazetesi'nin 29 Ekim 1938 tarihli sayısı ise *“Cumhuriyet'in On Beşinci Yıldönümü Yurttaşlara kutlu olsun.”* başlığını taşımaktaydı (Cumhuriyet'in On Beşinci Yıldönümü Yurttaşlara kutlu olsun, Yeni Sabah Gazetesi, 29 Ekim 1938, 1). Bir sütunda Hüseyin Cahit Yalçın'ın *“Cumhuriyet'in On Beşinci Yılı”* başlıklı yazısına yer verilirken öteki sütunda ise Dâhiliye Vekili Şükrü Kaya'nın gençliğe hitabesi yer almaktaydı. Bir diğer başlık ise *“İstanbul'da Bayram sevinç içinde başladı”* idi. Hüseyin Cahit'in yazısı birinci ve üçüncü sayfalarda yer almaktadır. Yazıda Cumhuriyet önce ıstıraplar çekildiği elde edilen başarının sadece lider veya sadece millet tarafından değil ikisinin el ele vermesiyle kazanıldığını, Cumhuriyet'in ilanı sonrası yalnız sükûn ve sulh değil haysiyet ve istiklalin de kazanıldığı belirtilmiş, inkılabın herkese büyük vazifeler yüklediğinin altı çizilmiştir (Yalçın, Hüseyin Cahit, Cumhuriyet'in On Beşinci yılı, Yeni Sabah Gazetesi, 29 Ekim 1938, 1 ve 3). Gazetenin birinci ve ikinci sayfalarında yer alan Şükrü Kaya'nın gençliğe hitabesi de yine aynı şekilde Cumhuriyet öncesi çekilen ıstıraplar sonrası Cumhuriyet'in ilanı sonrası yapılanlarla birlikte geline nokta ve bu kazanımların elde edilmesinde Atatürk'ün imzasını vurgulayan bir hitabe olmuştur. Hüseyin Cahit'ten farklı olarak bir devlet görevlisi olmasının da etkisiyle hitabede Atatürk vurgusu ön plandadır (Dâhiliye Vekilinin Gençliğe Hitabesi, Yeni Sabah Gazetesi, 29 Ekim 1938, 1 ve 2). Aynı gazetenin dördüncü sayfasında ise Faruk Küçük imzalı bir haber göze çarpmaktaydı: *“Ankara'da toplanan gençlik Bayram hazırlığında.”* Küçük, haberinde Ankara'da yapılan süslemelerden, geçit resmi davetiyelerinin o sene belediye değil Hariciye vekâleti tarafından dağıtılmasından ve mebusların Ankara'ya geri dönüşlerinden bahsettikten sonra izcilerin resmi geçit provasına değinip sözlerini şöyle bitiriyordu: *“Bu defaki resmigeçitte Başvekil Celal Bayar söylev verecek. Merasim 2 saat kadar devam edecek. Yine Cumhuriyet Bayramı günü yeni radyo istasyonu dünyaya sesini işittirecek. Resmi kışadda Ali Çetinkaya bir nutuk verecek Elhasıl Ankara yeni gelinler gibi kılpranga, kızılçengi süsleniyor. Düğüne hazırlanıyor. Hakkı da yok mu?”* (Küçük, Faruk, Ankara'da toplanan gençlik Bayram hazırlığında, Yeni Sabah Gazetesi, 29 Ekim 1938, 4).

29 Ekim 1938 tarihli Ulus Gazetesi'nin sürmanşeti ise *“15'inci yıl şenlikleri başladı”* olarak çıkmıştır. Bütün Türkiye'nin büyük heyecanla 15'inci yıl dönümünü kutladığı belirtilerek Atatürk'ün fotoğraflarına ve Onuncu Yıl Nutku'na yer verilmiştir (15'inci yıl şenlikleri başladı, Ulus Gazetesi, 29 Ekim 1938, 1). Falih Rıfkı Atay'ın *“15”* başlıklı yazısı da yine ilk sayfadan verilmiştir. Atay yazısında 17 milyon kalbin Atatürk için sevgi, minnet ve aht ile çarptığını ve bir milletin kahraman bulmakla kalmaması gerektiğini, bulunduğu kahramanda bir deha olması gerektiğine işa-

ret ederek Atatürk'ün bir mucize olduğunu belirtmiştir. Atay, kadın, erkek ve çocuk 17 milyonun Atatürk'e dönüp altı oku içeren ahdi tekrarlamalarını istemiştir (Atay, Falih Rıfkı, 15, Ulus Gazetesi, 29 Ekim 1938, 1). Aynı gazetenin ikinci sayfasında ise Nurettin Artam, Burhan Belge ve Yaşar Nabi'nin Bayram'ın anlamı ve önemine ilişkin yazılar da bulunmaktadır. Bu yazılardan Artam'ın "*Günün İçinden: Büyük Bayram ve Gençler*", Cumhuriyet'in ilanında doğan çocukların 16 yaşına bastıklarına işaret etmekte ve bu çocukların Cumhuriyet havası ile gelişen ciğerlerinde eski günlerin mikrobunun yer tutmadığı ve sakat anane ile çürük mazinin izinin kalmadığına dikkat çekmektedir (Artam, Nurettin, *Günün İçinden: Büyük Bayram ve Gençler*, Ulus Gazetesi, 29 Ekim 1938, 2). Gazetenin beşinci sayfasında ise Lozan'dan o güne kadar yapılanların bir kronolojisinin verilmesi dikkat çekicidir. Sekizinci sayfada Şehir Mektupları adlı köşede Kemal Zeki Gençosman'ın "*Ankara nasıl Bayram yapıyor?*" başlıklı bir yazısı göze çarpmaktadır. Yazıda Gençosman, Ankara'da bayrak satışlarının son bir ayda patladığını sokak satıcılarının ve yerli mallar pazarı müdürünün sözlerine yer vererek ispatlamaktadır. Cumhuriyet Bayramı'ndan önceki hafta Ankara'da şapka, elbise ve ayakkabı satışlarının ise yüzde 50 arttığını belirten yazar, halk kürsülerinde konuşmak yapmak isteyenlerin ise tahminlerin üstünde olduğunu ifade etmiştir (Gençosman, Kemal Zeki, *Şehir Mektupları: Ankara nasıl Bayram yapıyor?*, Ulus Gazetesi, 29 Ekim 1938, 8).

Cumhuriyet Bayramının ertesi günü çıkan Akşam Gazetesi'nin başlığı ise şöyledir: "*Cumhuriyet Türkiye'si şenlik içinde.*" İstanbul'un Bayram'ı coşkun bir tezahüratla kutladığını alt başlıkla nakleden gazete, İstanbul'da Bayram kutlamasının sabaha kadar sürdüğünü ifade etmekteydi (Cumhuriyet Türkiye'si şenlik içinde, Akşam Gazetesi, 30 Ekim 1938, 1). "*Ankara'da Bayram*" başlıklı başka bir haberde ise hipodromda yapılan geçit resminin çok heybetli olduğu, tayyare, planör ve paraşütçülerin havada yaptıkları gösterilerin dakikalarca alkışlandığı belirtilmekteydi (Ankara'da Bayram, Akşam Gazetesi, 30 Ekim 1938, 1). Aynı sayfada çerçeve içerisinde verilen Atatürk'ün orduya mesajında ise şu ifadeler bulunmaktaydı:

"Zaferleri ve mazisi insanlık tarihi ile başlayan, her zaman zaferle beraber medeniyet nurlarını taşıyan kahraman Türk ordusu, memleketini en buhranlı ve müşkül anlarda zulümden, felaket ve musibetlerden ve düşman istilasından nasıl korumuş ve kurtarmış isen Cumhuriyet'in bugünkü feyizli devrinde de askerlik tekniğinin bütün modern silah ve vasıtaları ile mücehhez olduğun halde vazifeni aynı bağlılıkla yapacağına hiç şüphem yoktur. Bugün, Cumhuriyet'in 15 inci yılını mütemadiyen artan büyük bir refah ve kudret içinde idrak eden büyük Türk milletinin huzurunda kahraman ordu, sana kalbi şükranlarımı beyan ve ifade ederken büyük ulusumuzun iftihar hislerine de tercüman Türk vatanının ve Türklük camiasının şan ve şerefine dâhili ve harici her türlü tehlikelere karşı korumaktan ibaret olan vazifeni her an ifaya hazır ve amade olduğuna benim ve büyük ulusumuzun tam bir inan ve itimadımız vardır. Büyük ulusumuzun orduya bahşettiği en son sistem fabrikalar ve silahlar ile bir kat daha kuvvetlenerek büyük bir feragatinefa ve istihkarı hayat ile her türlü vazifeyi ifaya müheyya olduğunuza eminim. Bu kanaatle kara, deniz, hava ordularımızın kahraman ve tecrübeli komutanları ile subay ve eratını selamlar ve takdirlerimi bütün ulus muvacehesinde beyan ederim. Cumhuriyet Bayramı'nın 15 inci yıldönümü hakkınızda kutlu olsun." (Atatürk'ün Orduya Mesajı, Akşam Gazetesi, 30 Ekim 1938, 1).

Aynı sayfanın alt kısmında ise "*Atatürk'e başvekil mareşal tarafından telgraflar çekildi.*" başlığı altında Başvekil Celal Bayar'ın Atatürk'e gönderdiği telgraf yer almıştır. (Atatürk'e başvekil mareşal tarafından telgraflar çekildi, Akşam Gazetesi, 30 Ekim 1938, 1). Akşam Gazetesi'nin o günkü sayısının dördüncü sayfasında ise "*İstanbul, Bayram'ı coşkun tezahüratla kutladı*" başlığıyla İstanbul'da Bayram günü yapılan kutlamalara yer verilmekteydi. Haberde İstanbulluların alacakaranlıkta sokaklara döküldükleri, caddeleri doldurdıkları ve aynı gün yapılan geçit resminin 3 saat sürdüğü belirtilerek Şehremini Halkevi'nin de Cumhuriyet Bayramı şerefine fakir ve

yoksul 75 çocuğa elbise ve kundura verdiği ifade edilmiştir. Aynı haberde ayrıca Rumeli Feneri'nde bir Atatürk anıtının da açıldığı belirtilmiştir (İstanbul, Bayramı coşkun tezahüratla kutladı, Akşam Gazetesi, 30 Ekim 1938, 4). Söz konusu gazetenin beşinci sayfasında “15'inci yıl en büyük milli ve aile Bayramımız oldu.” başlığıyla gene İstanbul'da yapılan kutlamalara yer verilmiş ve caddelerin sabahdan akşama kadar kalabalık olduğu camilerde kurulan mahyalarda ise “Atatürk, Cumhuriyet, 15” ibarelerinin bulunduğu belirtilmiştir (15'inci yıl en büyük Milli ve Aile Bayramımız oldu, Akşam Gazetesi, 30 Ekim 1938, 5). Söz konusu haberin yan sütununda ise “Dün geceki tenviratta projeksiyon şekli birinciliği kazandı.” başlığı altında yine İstanbul'da Bayram günü yapılan tenvirat ve donanmadan bahsediliyor ve Topkapı Sarayı'nın aydınlatmasının güzelliğine dikkat çekiliyordu. Haber, ampulle yapılan tenvirattan çok projeksiyonla yapılan tenviratın daha güzel olduğunu da belirtmeyi ihmal etmemiştir (Dün geceki tenviratta projeksiyon şekli birinciliği kazandı, Akşam Gazetesi, 30 Ekim 1938, 5). Gazetenin sekizinci sayfasında Ankara'da yapılan kutlamaların fotoğrafları yer alırken dokuzuncu sayfada ise yine İstanbul'da yapılan geçit resmi ve gece tenviratına ait fotoğraflara yer verilmekteydi. Gazetenin on üçüncü sayfasında “Cumhuriyet Bayramımızın hariçteki akisleri” başlığı altında öncelikle elçiliklerde yapılan törenlerde yabancı devlet ricalinin de hazır olduğu belirtilerek Fransız ve Yunan matbuatının dostane yazılar yazdığına değinilmekteydi. Haberde ayrıca Sofya büyükelçiliğinde verilen resepsiyona Bulgaristan başbakanı ile saray erkânı ve hükümetin katıldığı, Tokyo büyükelçiliğinde verilen resepsiyona ise Japonya İmparatoru'nun kardeşi Takamatu'nun katıldığına değinilmiştir. Haberde dikkati çeken hususlardan bir tanesi de Yunan basınından konuyla ilgili görüşlere yer verilmesidir. Özellikle Eleftron Vima Gazetesi'nin görüşleri ise dikkate değerdir:

“Bütün bu ıslahat, bütün memleketlerle olan münasebetlerinde yeni bir sistem tesisine ve bugün Avrupa'da hürmet edilir ve müsavi muamele edilir ve teşriki mesaisi herkes tarafından aranılan bir hale gelen Türkiye'nin toprakları üzerinde her türlü yabancı hedefleri bertaraf etmeğe muvaffak olmuştur. Filhakika, yeni Türkiye, tahavvülünden beri beynelmilel manzumede mühim bir barış unsuru haline gelmeğe ve politikası sayesinde komşularının vicdanında kendisini empoze etmeğe muvaffak olmuştur. Bu komşularla bundan böyle samimi ve halisane bir teşriki mesai etmektedir. Türk – Yunan dostluğu ve bu dostluğu takip etmiş olan Balkan Antantı menşelerini bu yeni zihniyete medyundur. İşte buna binaendir ki, bugün Yunan Milleti tarafından dost Türkiye'nin refahı için yapılan temenniler kendiliğinden ve samimidir.” (Cumhuriyet Bayramımızın hariçteki akisleri, Akşam Gazetesi, 30 Ekim 1938, 13).

Akşam Gazetesi son olarak aynı sayfanın sağ köşesinde “Ankara'da Bayram” başlığı altında Ankara ve İzmir'de, Afyon ve Ordu'da yapılan kutlamaların haberlerini vermiştir. Ankara'da yapılan geçit resmi ve Türk kuşu filosuna mensup 18 paraşütçü atlayışı ile planörlerin yaptığı akrobatik hareketler konu edilmiştir. Bu arada Hatay Cumhuriyeti Meclis Başkanı Abdülgani Türkmen başkanlığındaki bir heyetin Suriyeli gazetecilerle kutlamalara katıldığından bahsedilmiştir. İzmir'de de oynanan milli oyunlar ve hatipler tarafından kürsülerde verilen nutukların olduğu, törende de valinin yanı sıra bir avukat ile Doğanlar Köyü muhtarının köylüler namına yaptığı konuşmaya yer verilmiştir (Ankara'da Bayram, Akşam Gazetesi, 30 Ekim 1938, 13).

Yeni Sabah Gazetesi'nin 30 Ekim 1938 tarihli sayısı da Akşam Gazetesi'ninkinden farklı değildir. Gazete sürmanşette “Cumhuriyet Bayramı sevinçle kutlandı.” şeklinde Bayram ile ilgili haberi verirken haberde İstanbul'dan kutlamalara ilişkin fotoğraflara yer verilmiştir (Cumhuriyet Bayramı sevinçle kutlandı, Yeni Sabah Gazetesi, 30 Ekim 1938, 1). Aynı sayfanın sağ alt köşesinde ise “Bayram Ankara'da büyük tezahüratla kutlandı.” başlıklı haberde ise Ankara'da yapılan kutlamaların programına yer verilmiştir (Bayram Ankara'da büyük tezahüratla kutlandı, Yeni Sabah Gazetesi, 30 Ekim 1938, 1). Gazetenin Bayram'a ilişkin farklı bir haber ise beşinci ve yedinci sayfalarda yer alan Cumhuriyet Bayramı üzerine gençlerle yaptığı bir anket üzerinedir.

“Gençlik, Cumhuriyet Gençliği neler düşünüyor? Gençler arasında anket” başlıklarını taşıyan haberde üniversitede okuyan veya yeni mezun olmuş gençlerin Cumhuriyet ve Cumhuriyet Bayramı hakkında olumlu görüşleri konu edilmiştir. Gençlerin Bayram dolayısıyla çok sevindikleri, mağrur oldukları, geçmişteki kara günlerle geline durumu kıyaslayarak Cumhuriyet rejiminden duydukları memnuniyet yansıtılmıştır. Özellikle gençlerden Revnak, Cumhuriyet’i kadın hakları konusunda yaptıklarıyla övmüş ve ne kadar mesut olduğunu vurgulamıştır (Gençlik, Cumhuriyet Gençliği neler düşünüyor? Gençler arasında anket, Yeni Sabah Gazetesi, 30 Ekim 1938, 5 ve 7).

30 Ekim 1938 tarihindeki Ulus Gazetesi’nin sürmanşeti ise “Atatürk’ten orduya selam ve takdir” idi (Atatürk’ten orduya selam ve takdir, Ulus Gazetesi, 30 Ekim 1938, 1). Atatürk’ün orduya mesajını tam metin olarak veren gazete mesajın hemen altında “Bütün Türkiye 15’inci yılı büyük heyecanla kutladı.” başlığıyla Ankara’daki yapılan geçit resminin çok güzel olduğunu belirterek geçit resminden fotoğraflara yer vermiştir (Bütün Türkiye 15’inci yılı büyük heyecanla kutladı, Ulus Gazetesi, 30 Ekim 1938, 1). Aynı sayfada yer alan Falih Rıfkı Atay’ın köşe yazısında ise “Ordunya mesaj” başlığı altında Atatürk’ün mesajında verdiği Türk ordusunun Kurtuluş nizamını her türlü iç ve dış her türlü tehlikeler karşısında korumak emrini ele almıştı. Atay, bu bağlamda ordunun bu emre evet dediğini belirterek yazısını tamamlamıştı (Atay, Falih Rıfkı, Ordunya mesaj, Ulus Gazetesi, 30 Ekim 1938, 1). Gazetenin ikinci sayfasında yer alan “15’inci yıl kupası” başlıklı bir mini haberde ise Ankaragücü ile Demirspor’un o gün saat 15.00’de hususi bir maç yapacakları ve maçı kazanan takıma her iki takım tarafından temin edilen 15’inci yıl kupasının verileceği belirtilmiştir (15’inci yıl kupası, Ulus Gazetesi, 30 Ekim 1938, 2). Gazetenin altıncı sayfasında ise “Dünkü geçit resminden kareler” Bayram günü yapılan geçit resminden karelerin fotoğraflarına yer verilmiştir (Dünkü geçit resminden kareler, Ulus Gazetesi, 30 Ekim 1938, 6). Yedinci sayfada yer alan “Ankara’da Bayram geceleri” başlığı altında ise Ankara’nın Ulus meydanında patlayan havai fişeklerin, Meclis ve CHP binaları, Nafia ile İktisat Vekâletleri gibi binaların ışıklandırılmış haldeki fotoğrafları verilmekteydi (Ankara’da Bayram geceleri, Ulus Gazetesi, 30 Ekim 1938, 7). 31 Ekim 1938 tarihli Ulus Gazetesi’nin ilk sayfasında ise “Hazin bir ihtifal yapıldı” başlığı altında 30 Ekim tarihinde bir izci grubunun bir piyade bölüğüyle birlikte önlerinde bando mızıkacı ekibi olduğu halde Cebeci Asri şehitliğine giderek yurt için ölen şehitler için çelenkler bıraktıkları belirtilmiştir (Hazin bir ihtifal yapıldı, Ulus Gazetesi, 31 Ekim 1938, 1).

Akşam Gazetesi’nin 31 Ekim 1938 tarihli sayısının ilk sayfasında ise “Ankara’da geçit resmi” başlığıyla Ankara’daki geçit resmi fotoğraflarına yer vermiştir. Halkın 30 Ekim’de de Bayram’ı kutladığı belirtilmiş ve ikinci günde de her tarafın müthiş kalabalık olduğunun altı çizilmiştir (Ankara’da geçit resmi, Akşam Gazetesi, 31 Ekim 1938, 1). Gazetenin beşinci sayfasında “15’inci yılını kutlarken” başlıklı bir yazıya verilmiş ve yazıda Osmanlı ile Cumhuriyet Türkiye’si kıyaslanarak Osmanlı’nın ecnebilerin gözünde haremleriyle alay edilen ve çakırsını gülünç diye hoşagiden bir memleket olarak görülürken Cumhuriyet devrinde ecnebilerin yapılan inkılaplara zihin yorduğu belirtilmiştir. Yazıda sesin gür nefesin rahat çıkmasının Cumhuriyet’e borçlu olduğunu belirten yazar Selami Sedes, Atatürk’ün “Türk milleti; akıp giden her on senede Büyük millet bayramını daha büyük şerefle, saadetlerle, huzur ve refah içinde kutlamayı dilerim. Ne Mutlu Türk’üm diyene!” diyerek yazısını sonlandırmıştır (Sedes, Selami, 15’inci yılını kutlarken, Akşam Gazetesi, 31 Ekim 1938, 5). Aynı sayfada “15’inci yıl merasimi” başlıklı küçük bir haberde ise Bayram günü İstanbul’da yapılan merasim ve gece tenviratının belediye tarafından fotoğraflarının çektiirildiği ve bu fotoğrafların belediye dergisinde yayınlanacağı gibi bu fotoğrafların bir albümde toplanarak yayınlanacağı da belirtilmiştir (15’inci yıl merasimi, Akşam Gazetesi, 31 Ekim 1938, 5). Bu haberin hemen yanında yer alan “Şeref Kitabı” başlıklı bir haberde ise Cumhuriyet’in 15’inci yılında mektepli Türk çocuğu ve Türk gencinin Cumhuriyet ve Atatürk hakkındaki düşündüklerini bir araya getiren bir Şeref Kitabının Cumhuriyet Halk Partisi ile Kültür Bakanlığı

tarafından hazırlandığını bildirilmiştir. Ankara’da büyük seçim komisyonunun toplandığını ve ilk, orta ve lise öğrencilerinin gönderdiği yüzlerce yazıdan 51’inin seçilerek kitaba konulduğuna değinilerek kitapta yer alan yazıların isimleri liste halinde haberde verilmiştir (Şeref Kitabı, Akşam Gazetesi, 31 Ekim 1938, 5). Gazetenin altıncı sayfasında ise Hasan Ali Yücel’in “*Şeref Kitabı*” başlıklı bir değerlendirme yazısına yer verilmiştir. Yazıda Şeref Kitabı’ndan duyduğu memnuniyeti dile getiren Hasan Ali Yücel, kitapta bulunan Zile’den, Kütahya’dan ve Eseyan Lisesi’nden öğrencilerin yazılarından şiir ve güzel ifadelerle yer vermiştir. Ayrıca Atatürk’ün yüce yüreğinin müsterih olmasını, çünkü eserini emanet ettiği Türk gençliğinin onu bağrında yaşattığını belirterek yazısına son vermiştir (Yücel, Hasan Ali, Şeref Kitabı, Akşam Gazetesi, 31 Ekim 1938, 6). Gazetenin yedinci sayfasında ise son olarak Ankara’daki geçit resmi fotoğraflarına yer verilmiştir.

Yeni Sabah Gazetesi’nin 31 Ekim 1938 tarihli sayısının ilk ve üçüncü sayfasında göze çarpan ilk haberin başlığı ise şu şekildedir: “Bütün Dünya Atatürk ve Türkiye’ye Hayran”. Haberde Cumhuriyet’in 15’inci yıl dönümü münasebetiyle bilhassa Balkan matbuatında çok hararetli yazılar neşredildiği belirtildikten sonra Bulgar gazetelerinin dostane mesajları ile Bulgaristan eski başbakanı Toşçef’in iyi dileklerine yer verilmiştir (Bütün Dünya Atatürk ve Türkiye’ye Hayran, Yeni Sabah Gazetesi, 31 Ekim 1938, 1 ve 3). Söz konusu haberin sağ tarafında ise “*Yugoslav başvekilinin Yeni Sabaha beyanatı*” başlığı altında Yugoslav Başvekil’ in Yugoslavya’nın Türk milletinin bayramına bütün kalbi ile iştirak ettiğini belirtilmiştir. Öte yandan Yugoslav Başvekil’ in Yakın Şark’ın kuvvetli devleti ile en sıkı dostluk ve ittifak ettiklerinden dolayı müftehir olduğunu belirten sözleri konu edilmiştir (Yugoslav Başvekil’ nin Yeni Sabah’a beyanatı, Yeni Sabah Gazetesi, 31 Ekim 1938, 1). Gazetenin Bayram ile ilgili son haberi ise yine ilk sayfada “*Cumhuriyet Bayramı Neşe içinde geçti*” başlığı altında verilmiştir. Haberde İstanbul’da Bayram’ın son gününde halk hatiplerinin halk kürsülerinde nutuklar verdiği, Beyazıt ve Taksim meydanına kurulan hoparlör sayesinde Ankara radyosunun yayınlarının halka dinletildiği ve gece yapılan havai fişek gösterilerinden bahsedilmiştir. Haber ayrıca Ankara’da Cebeci şehitliğine yapılan ziyaret ve şehitliğe konulan çelenklerin yanı sıra Ziraat Vekili Faik Kurdoğlu’nun radyoda verdiği beyanata da yer vermiştir (Cumhuriyet Bayramı neşe içinde geçti, Yeni Sabah Gazetesi, 31 Ekim 1938, 1 ve 3).

Akşam Gazetesi’nin 1 Kasım 1938 tarihli sayısının ilk sayfasında ise Bayram nedeniyle Mareşal Fevzi Çakmak ile Dışişleri bakanı Tevfik Rüşü Aras’ın kendilerine gönderilen telgraflara ettikleri teşekkürlerin iblağına Anadolu Ajansı’nı memur ettiklerinden bahsedilmiştir (Mareşalimizin Teşekkürleri, Hariciye Vekilimizin Teşekkürleri, Akşam Gazetesi, 1 Kasım 1938, 1). İkinci sayfada ise “*15’inci yıl Petit Parisien Gazetesi’nin mühim bir makalesi*” başlıklı bir haberde adı geçen Fransız Gazetesi’nin Fransa’nın Türk milletinin gurur ve sevincine iştirak ettiği ve Fransa’nın Kemalist Türkiye ile ilk münasebet kuran ülkelerden biri olarak ülkenin terakki ve inkişafını daima teveccüh ve muhabbetle takip ettiğini belirtmiştir (15’inci yıl Petit Parisien Gazetesi’nin mühim bir makalesi, Akşam Gazetesi, 1 Kasım 1938, 2). Haberin altında ise İstanbul Valisi ve Belediye Reisi Muhittin Üstündağ’ın Atatürk, Celal Bayar ve Şükrü Kaya’ya çektiği Bayram tebriki telgraflarına verilen cevaplara yer verilmiştir (Vali ve Belediye Reisinin tebrik telgraflarına verilen cevaplar, Akşam Gazetesi, 1 Kasım 1938, 2). Gazetenin sekizinci sayfasında ise “*Ankara Postası*” başlığı altında Ankara’da hipodromda yapılan geçit resmi hakkında bir habere yer verilmiştir. Ve yine Ankara halkına Bayram hediyesi Bahçelievler Mahallesi başlığı altında mesken sıkıntısı çekilen Ankara’da 169 evlik Bahçeli evler mahallesinin kurulduğu ve çekilen kuralar sonucu vatandaşların ev sahibi oldukları bildirilmiştir (Ankara Postası, Akşam Gazetesi, 1 Kasım 1938, 8).

Yeni Sabah Gazetesi’nin 1 Kasım 1938 tarihli sayısının ilk sayfasında ise “*Ankara’da büyük Bayram*” başlığıyla Bayram sabahı meclisin önünde bulunan Mareşal Fevzi Çakmak ve vekillerin bir fotoğrafa yer vermiş ve yedinci sayfasında ise Ankara’da Bayram günü yapılan kutlamalardan bahsedilirken haberin devamının ise Hatay’da yapılan Bayram kutlamalarına ayrılması dikkat çe-

kicidir. Hatay’da yapılan kutlamalarda Bayram münasebetiyle Cumhurbaşkanı Tayfur Sökmen’in bir kabul verdiği sonrasında geçit resmi yapıldığı, fevkalade Türkiye murahhası Cevat Açıkalın’ın akşamüstü bir çay ziyafeti ile Cumhurbaşkanı Sökmen’in Harbiye’deki devlet evinde bir yemek verdiğine yer verilmiştir (Ankara’da büyük Bayram, Yeni Sabah, 1 Kasım 1938, 1 ve 7).

1 Kasım 1938 tarihli Ulus Gazetesi’nin dördüncü sayfasındaki Şehir Mektupları başlıklı köşede “Ankara’da büyük Bayram günleri” başlığı altında Ankara’nın 120 bin nüfusunun Bayram gününde sokaklara döküldüğü, halkın hipodromdaki törene akın ettiği anlatılmaktaydı. Geceleri de bütün meydanlar ve sokakların halkla dolu olduğu ve havai fişekler olmasa gecenin gündüzden ayırmanın müşkül olacağı yazılmıştır. Ulus meydanı, Bankalar caddesi ve Atatürk Bulvarı’nın bir ışıık deryası halinde yüzdüğü de belirtilerek Çankaya’dan Ankara’ya bakarken Ankara’nın bir periler ve efsaneler beldesi haline geldiği ifade edilmiştir (Şehir Mektupları: Ankara’da büyük Bayram günleri, Ulus, 1 Kasım 1938, 4).

Akşam Gazetesi’nin 2 Kasım 1938 tarihli sayısının ikinci sayfasında “15’inci yıl” başlığı altında Alman gazetelerinin çok takdîrkar yayınlar neşrettiklerinden söz edilmiştir. Fölkişer Beobachter ve Germania adlı gazetelerden örnekler veren haberde Almanya’nın yeni Türkiye’nin terakkisinden memnuniyet duyduğu ve Bayram günleri münasebetiyle Türk Milleti’nin sevincine ve iftihar hislerine hararetle iştirak ettiği yazılmıştır (15’inci yıl, Akşam Gazetesi, 2 Kasım 1938, 2). Aynı gazetenin 3 Kasım tarihli sayısının ilk sayfasında ise “Atatürk’le devlet reisleri arasında samimi telgraflar” başlığı altında Yunan, Mısır, Amerikan, İran, Fransız ve Alman devlet reislerinden gelen Bayram kutlaması telgraflarına Atatürk’ün cevap verdiği belirtilmiştir (Atatürk’le devlet reisleri arasında samimi telgraflar, Akşam Gazetesi, 3 Kasım 1938, 1 ve 10). Gazetenin ikinci sayfasında ise “Cumhuriyet’in On Beşinci Yılı” başlığı altında Alman Deutsche Allemeigne Zeitung Gazetesi’nin Atatürk’ün devleti ve memleket ekonomisini ihya etmek için yorulmak bilmez mesaisinden ve inşa edilen fabrikalar ile Ankara’nın büyüyerek modern bir merkez oluşundan bahsetmesi yer almıştır. Ayrıca Almanya ile Türkiye arasında imzalanan yeni ekonomik antlaşmaların önemi vurgulanmıştır (Cumhuriyet’in On Beşinci Yılı, Akşam Gazetesi, 3 Kasım 1938, 2).

Yeni Sabah Gazetesi’nin 3 Kasım 1938 tarihli sayısının ilk sayfasında göze çarpan ilk haber “Atatürk’e çekilen tebrik telleri” başlığını taşımaktadır. Haberde Fransa Cumhurbaşkanı Albert Lebrun, Belçika Kralı Majeste Leopold, Mısır Kralı Majeste Faruk ile Yunan Kralı Majeste II. Jorj olmak üzere dünyanın çeşitli ülkelerinden gelen Bayram tebriki telgraflarına Atatürk tarafından teşekkür telgrafları çekildiği bildirilmekteydi (Atatürk’e çekilen tebrik telleri, Yeni Sabah Gazetesi, 3 Kasım 1938, 1). Söz konusu haberin hemen yanında yer alan “Cumhuriyet Bayramı ve Alman gazeteleri” başlıklı bir başka haber ise Akşam Gazetesi’nde olduğu gibi Deutsche Allemeigne Zeitung Gazetesi’nin Türkiye’nin on beş senelik Cumhuriyet rejimi altında geldiği noktaya yer vermekteydi. Haberde ayrıca Yunan gazetelerinin Bayram’ı konu edinen uzun yazılar yayınladıkları da bildirilmekteydi (Cumhuriyet Bayramı ve Alman Gazeteleri, Yeni Sabah Gazetesi, 3 Kasım 1938, 1). Gazetenin beşinci sayfasında yer alan Yurtta Sabah köşesinde ise “Malatya’da Cumhuriyet Bayramı nasıl kutlandı?” başlığıyla Malatya’da üç gün süren kutlamalar özetlenmekteydi. Kentteki geçit resminin ardından lise edebiyat öğretmeni Melahat’in yaptığı konuşmadan bahseden haber, halkın bir yandan davul zurna öte taraftan havai fişeklerle Cumhuriyet Bayramı’nı kutladığını ifade etmekteydi (Yurtta Sabah: Malatya’da Cumhuriyet Bayramı nasıl kutlandı? Yeni Sabah Gazetesi, 3 Kasım 1938, 5). Yeni Sabah Gazetesi’nin 4 Kasım 1938 tarihli sayısının ilk sayfasında Cumhuriyet Bayramı’na ilişkin haber ise “Hatay Meclisi’nin tebrikleri” başlığını taşımaktaydı. Haberde Hatay Meclisi Reis Vekili Vedi Karabey’in TBMM Başkanı Abdülhalik Renda’ya tebrik telgrafı ile Abdülhalik Renda’nın da Vedi Karabey’e cevap telgrafı yer almıştır. Haberin alt kısmında ise Sovyetler Birliği Komiserler Meclisi Reisi Molotof, Yunanistan Başbakanı Metaksas, Bulgar Başbakanı Köseivanof ile Başvekil Celal Bayar arasındaki telgraf

teatisine yer verilmiştir (Hatay meclisinin tebrikleri, Yeni Sabah Gazetesi, 4 Kasım 1938, 1). Aynı gazetenin altıncı sayfasında bulunan Yurtta Sabah adlı köşede ise Bayram'ın yurdun her köşesinde kutlandığına değinilerek Kayseri, İzmit ve Çanakkale'den Bayram kutlamalarının fotoğrafları paylaşılmıştır (Yurtta Sabah: Cumhuriyet Bayramı, Yeni Sabah Gazetesi, 4 Kasım 1938, 6).

Akşam Gazetesi'nin 4 Kasım 1938 tarihli sayısının ikinci sayfasında ise Yeni Sabah Gazetesi'nin paylaştığına benzer şekilde "15'inci yıl tebrikleri" başlığı altında Hatay Meclisi Reis Vekili Vedi Karabey ile Abdülhalik Renda arasında telgraflaşmanın dışında fazla olarak Molotof, Metaksas ile Köseivanof'un Celal Bayar'a çektikleri tebrik telgrafları ve bu telgraflara verilen cevapların tam metni paylaşılmıştır. Haberin son kısmında Dışişleri Bakanı Tevfik Rüştü Aras ile Yunanistan, Bulgaristan ve Romanya gibi çevre ülkelerin dışişleri bakanları arasında telgraf teatisine de yer verilmiştir (15'inci yıl tebrikleri, Akşam Gazetesi, 4 Kasım 1938, 2).

Sonuç

On yılı aşkın süren ve Kurtuluş Savaşı'nı da kapsayan mücadele dönemi sonrası 24 Temmuz 1923 tarihinde imzalanan Lozan Barış Antlaşması ile yeni Türkiye devletinin sınırları belirlenip ülke uzun zamandır hasret olduğu barışa kavuşmuştur. Ancak antlaşma ile sorunlar nihayete ermemiş ve yeni Türkiye devleti bir rejim meselesiyle karşılaşmıştır. Kısa süren bir hükümet buhranının ardından Atatürk tarafından meclise verilen anayasa değişikliği teklifinin kabul edilmesiyle birlikte yeni devletin rejimi Cumhuriyet olmuştur. Ve Atatürk cumhurbaşkanı, İnönü de başbakan olarak yeni rejimde yerlerini almışlardır. Cumhuriyet'in ilanı 101 pare top atışıyla kutlanmış ve sonraki yıl da hükümetin çıkardığı bir kararname ile Cumhuriyet'in birinci yıldönümü yurt çapında kutlanmaya başlanmıştır. 19 Nisan 1925 tarihinde hükümetin meclise sunduğu dört maddelik bir kanun teklifinin kabul edilmesiyle 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı Resmi Bayram olarak ilan edilmiştir.

Cumhuriyet Bayramları Atatürk döneminde coşkuyla kutlanmış ve yurt çapında yediden yetmiş herkes Bayram kutlamalarına iştirak etmiştir. Özellikle onuncu yıl kutlamaları hem tertibi hem de yapılan tertibin uygulanmasıyla diğer yıllarda yapılan kutlamalardan ayrılmış ve o yıl yapılan kutlamalar o güne kadar görülmedik bir şenliğe yol açmıştır. Cumhuriyet Bayramı'nın On Beşinci yıl kutlamaları ise 29 Ekim 1938 tarihinde gerçekleşmiştir. O yıl Cumhuriyet Bayramı, daha önceki yıllarda olduğu gibi günler öncesinden yapılan hazırlıklarla başlamış ve halk 28 Ekim 1938 tarihinden itibaren üç gün boyunca Bayram'ı coşkuyla kutlamıştır. Cumhuriyet'in on beş yıl kutlamaları önemlidir çünkü söz konusu kutlamalar Atatürk'ün hayatta olduğu dönemde yapılan son Cumhuriyet Bayramı kutlamalarıdır. Bu kutlamalar Atatürk dönemine veda anlamını da taşımaktadır.

Dönemin basını On Beşinci Yıl kutlamalarını yakından takip etmiş ve günlerce bu kutlamalara sayfalarında yer vermiştir. Yapılan hazırlıklar, Dâhiliye Vekili Şükrü Kaya'nın nutku, Atatürk'ün orduya mesajı, izcilerin yemini, İstanbul ve Ankara'da yapılan ışık gösterileri, Ankara hipodromundaki geçit resmi ve yabancı liderlerin tebrik telgrafları ile yine dış basında Atatürk ve Cumhuriyet hakkında yayımlanan değerlendirme yazıları gazetelerin verdikleri haberlerin göze çarpanlarıydı. Atatürk, çok hasta olması nedeniyle Bayram kutlamalarına katılamamış ve onun adına geçit resmine Meclis Başkanı Abdülhalik Renda katılmıştır. Atatürk'ün orduya olan Bayram mesajını ise Başvekil Celal Bayar okumuştur. Atatürk, kutlamalar sırasında ve sonrasında kendisine çekilen tebrik telgraflarına dair yayınlanan cevaplarla kutlamalardaki yerini alabilmiştir. Çalışmada ele alınan Akşam, Yeni Sabah ve Ulus gazeteleri, Bayram boyunca on beş yılda yapılanları öven yazılara yer vermiş ve kutlamalarda yapılan Atatürk vurgusunu ön planda bulundurmıştır.

Atatürk'ün hastalığı ele alınan gazetelerde Bayram kutlamaları boyunca yer bulmamıştır. Bir dev-

rin bitmek üzere olduğu ve Atatürk'ün ölümüne yaklaştığı konu edilmemiş ve sanki Atatürk dinç ve sağlıklı imiş gibi bir hava, kutlamalar boyunca devlet ve basın tarafından verilmiştir. Ancak Atatürk'ün orduya mesajı ise verilen bu olumlu hava karşısında üstü kapalı bir veda mesajı gibidir. Atatürk, söz konusu mesajında ordunun iç ve dış tehlikeler karşısındaki hayati rolüne değinerek orduya güvendiğini belirtmiş ve Türk Ordusu'nun Bayramı'nı kutlamıştır. Buradan da anlaşıldığı üzere ordu, Atatürk tarafından iç ve dış tehlikelere karşı bir bekçi olarak tayin edilmiştir. Atatürk'ün orduya mesajının ordunun daha sonraki dönemlerde aldığı pozisyonun temelini oluşturduğunu söylemek kuvvetle mümkündür. Dönemin Ulus Gazetesi yazarı Falih Rıfkı ise bu mesajı emir telakki ederek ve “evet” diyerek cevaplamıştır.

Çalışmada ele alınan gazetelerin, rejimi ve niteliklerini öven yazılara yer vermesinin yanında Cumhuriyet rejiminin on beş yıllık muhasebesini yansıtan Bayram'a özel ekler vermesi de dikkat çekicidir. Yine söz konusu gazetelerin verdikleri haberlerde günümüzdeki Bayram kutlamalarında yer almayan halk kürsüleri ve belli başlı binaların özel olarak aydınlatılması ile Bayram'a özel kitap yayınlanması gibi uygulamalara rastlanması da kayda değer bir durumdur. Dönemin yazarlarından Nurettin Artam'ın eski dönemi bir mikrop olarak yansıtması ile Akşam Gazetesi'nin “Ne idi” ve “Ne oldu” başlıkları altında Osmanlı dönemi ile Cumhuriyet döneminin karikatürlerle kıyaslamasını yapması Atatürk döneminin ideolojik atmosferinin somut birer göstergeleri olarak dikkat çekicidir. Bir diğer husus da dünya liderlerinden gelen Bayram tebriki telgraflarıdır. Bu telgraflar, yeni rejimin dünyada ne kadar muteber olduğunu göstermesi açısından önemlidir.

Sonuç olarak Cumhuriyet'in On Beşinci yıl kutlamaları Atatürk döneminde yapılan Bayram kutlamalarının güzel bir örneğini ve Atatürk'ün hayatının son günlerinde gazetelerin ülkedeki havayı yansıtması bakımından iyi bir emsal teşkil etmektedir. Bir yanda kapanmakta olan bir devir ve öte yanda bunun farkında olmadan veya dikkat etmeden Bayram'ı yaşayan bir halkın panoraması dönemin önde gelen üç gazetesi tarafından sunulmaktadır. On Beşinci yılda Cumhuriyet kökleşmiş ve devlet hem bölgesinde hem de dünyada muteber bir konuma gelmiştir. Baş döndüren bir hızla yapılan inkılaplar ve ekonomi alanında yapılan yatırımlar tüm dünyanın hayretle karşıladığı bir olay haline gelmiştir. On Beşinci yılını kutlayan Cumhuriyet'in geldiği konumu takdir ve hürmet etmek ise yabancı ülkelere düşmüştür. Akşam, Yeni Sabah ve Ulus gazeteleri ise bunu en iyi şekilde okurlarına ifade etmiştir.

KAYNAKÇA**1.Telif Eserler**

- Bolat, Bengül ve Delimanlar, Nagihan (2024). “İlan Edilişinden Günümüze Değişen Algı ve Söylemi ile ‘Cumhuriyet’”, Tarih ve Günce Atatürk ve Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Dergisi, 14: 35-56.
- Doğaner, Yasemin (2007). “Cumhuriyet’in Onuncu Yıl Kutlamaları”, Askeri Tarih Araştırmaları Dergisi, 9: 119-143.
- Elmacı, Mehmet Emin (1998). “Cumhuriyet’in İlanının İlk Yıldönümü Kutlamaları”, Çağdaş Türkiye Araştırmaları Dergisi, (3) 8: 49-59.
- Özden, Neşe vd. (2023). Türkiye Cumhuriyeti Tarihi 1.Cilt. Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları.
- Özden, Neşe vd. (2023). Türkiye Cumhuriyeti Tarihi 2.Cilt. Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları.

2.Süreli Yayınlar**Akşam Gazetesi**

- Akşam (1938, 22 Ekim). “15.yıldönümü kutlama programı hazırlandı”, 5.
- Akşam (1938, 25 Ekim). “Cumhuriyet Bayramı: Şehrimizde yapılan hazırlıklar ilerliyor”, 2.
- Akşam (1938, 27 Ekim). “Cumhuriyet Bayramı hazırlığı”, 6.
- Akşam (1938, 27 Ekim). “Sahra Kızı Leyla”, 4.
- Akşam (1938, 27 Ekim). “Türkiye Cumhuriyeti’nin On Beşinci Yıldönümü”, 4.
- Akşam (1938, 28 Ekim). “Başvekil dün akşamki trenle Ankara’ya hareket etti”, 1.
- Akşam (1938, 28 Ekim). “Büyük Önderin orduya mesajları”, 1 ve 6.
- Akşam (1938, 28 Ekim). “Cumhuriyet Bayramı münasebetiyle yapılan taklar”, 5.
- Akşam (1938, 29 Ekim). “Bugün Cumhuriyet’in On Beşinci yılıdır ve Büyük Bayram: İstanbul dünden beri şenlik yapıyor”, 1.
- Akşam (1938, 29 Ekim). “Dâhiliye Vekili bayramı bir nutukla açtı”, 7.
- Akşam (1938, 29 Ekim). “Dün Ankara’da Türk gençliği adına büyük tezahürat yapıldı.”, 1.
- Akşam (1938, 29 Ekim). “15 sene evvel 29 Ekim’e ait hatıralar”, 1 ve 5.
- Akşam (1938, 29 Ekim). “Ne idi”, 8.
- Akşam (1938, 29 Ekim). “Ne oldu”, 9.
- Nurettin, Vala, (1938, 29 Ekim). “Şahsi Hayatımızda Cumhuriyet”. Akşam,3.
- Yücel, Hasan Ali (1938, 29 Ekim). “Cumhuriyet milletin devlet oluşudur”. Akşam, 5.
- Akşam İlavesi (1938, 29 Ekim). “Cumhuriyet idaresi on beş yılda Türk ülkesinde bu kadar az zamanda dünyanın hiçbir yerinde görülmemiş bir ümran ve medeniyet yarattı”, 1-14.
- Akşam (1938, 30 Ekim). “Cumhuriyet Türkiye’si şenlik içinde”, 1.
- Akşam (1938, 30 Ekim). “Ankara’da Bayram”, 1.
- Akşam (1938, 30 Ekim). “Atatürk’ün Orduya Mesajı”, 1.

- Akşam (1938, 30 Ekim). “Atatürk’e başvekil ile mareşal tarafından telgraflar çekildi”, 1.
- Akşam (1938, 30 Ekim). “İstanbul, Bayramı coşkun tezahüratla kutladı”, 4.
- Akşam (1938, 30 Ekim). “15’inci yıl en büyük milli ve aile bayramımız oldu”, 5.
- Akşam (1938, 30 Ekim). “Dün geceki tenviratta projeksiyon şekli birinciliği kazandı”, 5.
- Akşam (1938, 30 Ekim). “Cumhuriyet Bayramımızın hariçteki akisleri”, 13.
- Akşam (1938, 30 Ekim). “Ankara’da Bayram”, 13.
- Akşam (1938, 31 Ekim). “Ankara’da geçit resmi”, 1.
- Sedes, Selami (1938, 31 Ekim). “15’inci yılını kutlarken”. Akşam, 5.
- Akşam (1938, 31 Ekim). “15’inci yıl merasimi”, 5.
- Akşam (1938, 31 Ekim). “Şeref Kitabı”, 5.
- Yücel, Hasan Ali (1938, 31 Ekim). “Şeref Kitabı”. Akşam, 6.
- Akşam (1938, 1 Kasım). “Mareşalimizin Teşekkürleri, Hariciye Vekilimizin Teşekkürleri”, 1.
- Akşam (1938, 1 Kasım). “15’inci yıl Petit Parisien Gazetesi’nin mühim bir makalesi”, 2.
- Akşam (1938, 1 Kasım). “Vali ve Belediye Reisinin tebrik telgraflarına verilen cevaplar”, 2.
- Akşam (1938, 1 Kasım). “Ankara Postası”, 8.
- Akşam (1938, 2 Kasım). “15’inci yıl”, 2.
- Akşam (1938, 3 Kasım). “Atatürk’le devlet reisleri arasında samimi telgraflar”, 1 ve 10.
- Akşam (1938, 3 Kasım). “Cumhuriyet’in On Beşinci Yılı”, 2.
- Akşam (1938, 4 Kasım). “15’inci yıl tebrikleri”, 2.

Ulus Gazetesi

- Ulus (1938, 24 Ekim). “Cumhuriyet Bayramı’nda halk kürsüleri”, 2.
- Ulus (1938, 25 Ekim). “Büyük Bayram dolayısıyla tren tarifelerinde tenzilat yapılıyor”, 2.
- Ulus (1938, 27 Ekim). “XVinci yıl kitabı”, 1.
- Atay, Falih Rıfkı (1938, 28 Ekim). “Yarınki Bayram”. Ulus, 1.
- Ulus (1938, 28 Ekim). “15’inci yıl dönümü”, 1.
- Ulus (1938, 28 Ekim). “Büyük Bayram hazırlığı”, 6.
- Artam, Nurettin (1938, 29 Ekim). “Günün İçinden: Büyük Bayram ve Gençler”. Ulus, 2.
- Atay, Falih Rıfkı (1938, 29 Ekim). “15”. Ulus, 1.
- Gençosman, Kemal Zeki (1938, 29 Ekim). “Şehir Mektupları: Ankara nasıl Bayram yapıyor?”. Ulus Gazetesi, 8.
- Ulus (1938, 29 Ekim). “15’inci yıl şenlikleri başladı”, 1.
- Ulus (1938, 30 Ekim). “Atatürk’ten orduya selam ve takdir”, 1.
- Ulus (1938, 30 Ekim). “Bütün Türkiye 15’inci yılı büyük heyecanla kutladı”, 1.
- Atay, Falih Rıfkı (1938, 30 Ekim). “Orduya mesaj”. Ulus, 1.

Ulus (1938, 30 Ekim). “15’inci yıl kupası”, 2.

Ulus (1938, 30 Ekim). “Dünkü geçit resminden kareler”, 6.

Ulus (1938, 30 Ekim). “Ankara’da Bayram geceleri”, 7.

Ulus (1938, 31 Ekim). “Hazin bir ihtifal yapıldı”, 1.

Ulus (1938, 1 Kasım). “Şehir Mektupları: Ankara’da büyük Bayram günleri”, 4.

Yeni Sabah Gazetesi

Yeni Sabah (1938, 26 Ekim). “Cumhuriyet Bayramı nasıl kutlulanacak?”, 2 ve 6.

Yeni Sabah (1938, 27 Ekim). “Bayram hazırlıkları”, 5.

Yeni Sabah (1938, 27 Ekim). “Türkiye Cumhuriyeti’nin 15’inci yıl dönümü münasebetiyle tenzilatlı tarife”, 8.

Yeni Sabah (1938, 28 Ekim). “Başvekil Ankara’ya gitti”, 1 ve 5.

Yeni Sabah (1938, 28 Ekim). “Cumhuriyet Bayramı’nı yarın kutlulayacağız”, 1.

Yeni Sabah (1938, 29 Ekim). “Cumhuriyet’in On Beşinci yıldönümü Yurttaşlara kutlu olsun”, 1.

Yeni Sabah (1938, 29 Ekim). “Dâhiliye Vekilinin Gençliğe Hitabesi”, 1 ve 2.

Küçük, Faruk (1938, 29 Ekim). “Ankara’da toplanan gençlik Bayram hazırlığında”. Yeni Sabah, 4.

Yalçın, Hüseyin Cahit (1938, 29 Ekim). “Cumhuriyet’in On Beşinci Yılı”. Yeni Sabah, 1 ve 3.

Yeni Sabah (1938, 30 Ekim). “Cumhuriyet Bayramı sevinçle kutlandı”, 1.

Yeni Sabah (1938, 30 Ekim). “Bayram Ankara’da büyük tezahüratla kutlandı”, 1.

Yeni Sabah (1938, 30 Ekim). “Gençlik, Cumhuriyet Gençliği neler düşünüyor? Gençler arasında anket”, 5 ve 7.

Yeni Sabah (1938, 31 Ekim). “Bütün Dünya Atatürk ve Türkiye’ye Hayran”, 1 ve 3.

Yeni Sabah (1938, 31 Ekim). “Yugoslav başvekilinin Yeni Sabaha beyanâtı”, 1.

Yeni Sabah (1938, 31 Ekim). “Cumhuriyet Bayramı neşe içinde geçti”, 1 ve 3.

Yeni Sabah (1938, 1 Kasım). “Ankara’da büyük bayram”, 1 ve 7.

Yeni Sabah (1938, 3 Kasım). “Atatürk’e çekilen tebrik telleri”, 1.

Yeni Sabah (1938, 3 Kasım). “Cumhuriyet Bayramı ve Alman gazeteleri”, 1.

Yeni Sabah (1938, 3 Kasım). “Yurtta Sabah: Malatya’da Cumhuriyet Bayramı nasıl kutlandı?”, 5.

Yeni Sabah (1938, 4 Kasım). “Hatay meclisinin tebrikleri”, 1.

Yeni Sabah (1938, 4 Kasım). “Yurtta Sabah: Cumhuriyet Bayramı”, 6.

EKLER

EK-1) 29 Ekim 1938 tarihli Ulus Gazetesi Kaynak: İstanbul Üniversitesi Gazeteden Tarih Bakış Projesi (istanbul.edu.tr)

Cumartesi
29
İLKTEŞİRİN
1938
KURUŞ

Ulus Hattı
Çankırı Caddesi, Ankara
Telgraf / Ulus - Ankara
TELEFON
İstisna sahibi 1144
Başmüdürlük 1171
Yeni İleri 1062-1063
Matbaa müdürlüğü 1061
İdare 1064

ULUS

ADIMIZ ADIMIZDIR

**Tunceli medeniyete
ağlıyor**
Yakında, yazıları arkadaşlarımız
Nasit Uluğ tarafından hazırla-
nan güzel bir ilave neşredeceğiz.

15 İNCİ YIL ŞENLİKLERİ BAŞLADI

Bütün Türkiye büyük heyecanla 15 inci yıldönümünü kutluyor

Eşsiz Şef

15 inci yıl kutlama töreni Şükrü Kaya'nın mühim bir nutkiyle açıldı

Bu güzel nutkun tam metnini neşrediyoruz

Dahiliye Vekilimiz ve Parti Genel Sekreteri B. Şükrü Kaya dün saat 13 de kutlama törenini çok mühim ve güzel bir nutkula açmıştır. B. Şükrü Kaya'nın Atatürk anıtı önünde söylediği ve coşgun alkışlarla karşılanan nutkun metni şudur:

Yurttaşlarım;
Büyük Şefimiz Atatürk'ün emriyle tozdukları ve Ümmül Reis Vekili Celal Bayar'ın adına, bugün burada Cumhuriyetin 15 inci yıldönümünü hep birlikte aşarken ve kurtuluş yeluzu yurdum her tarafında şu anda Cumhuriyet meydanlarında toplanan olan vatandaşların huzurlarında 15 il medeniyet âleminin yüksek muvacehesinde bulunduğumuzu da biliyorum. Türk milletinin, tarihteki her şehrinin çinına benzer veren ve vererek olan Türk'teğin ne ükürteyiz, ne de sonuncuları olacaktır.

Hareket ve tesirleri, zamanların ve mekânların hudutlarını aşan büyük emelleriyle böyle işçilere ve inşaatlara katlanmaları sarıdır. Millet işleri komşuların acı veya tatlı hakikatleri olduğu gibi süyliye maddi olabilecek hilep ve tavazı bir faizle değil, millete zarar veren bir nakitendir.

Ümmül harbin neticesi, Türk tarihini sona olacağı sanılmıyorsa ve bu iklimet son asırların batı neticesi olarak Türk milletine mukadder ve büyük güllüğüdür. İmparatorlukta elde kalan Türk yurdu da parçalanacak, dağılacak, Türk milleti sair, yani imha edilecektir.

Bu zalim hükme, Türkleri boyun eğdirmek için milletin müdafaa ve ataları şindin alomuş, vatana hudutları, kalesini demir ve ateş cenbe-riyle sarılmış, milletin memleketi kurutmuş için aklı gelen ve gelmeyen

(Sıra 3. üncü sayfa)

Büyük Şef'in 10 uncu yıl nutku

Türk milleti;
Kurtuluş savaşına bağladığımız, on beşinci yıldayız. Bugün, cumhuriyetimizin onuncu yıla dolduğu, en büyük bayramdır.

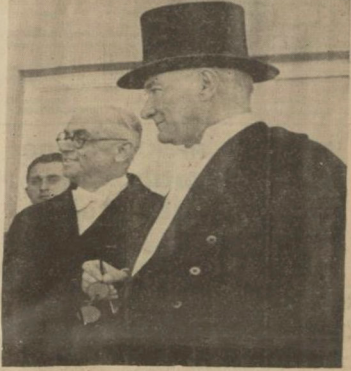
Kutlu olsun.
Bu anda, büyük Türk milletinin bir fedai olarak, bu kutlu güne kavuşmanın, en derin sevinci ve heyecanı içindedir.

Yurttaşlarım,
Az zamanda çok ve büyük işler yaptık. Bu işlerin büyüğü, temeli, Türk kurtuluşu ve yüce Türk kültürü olan, Türkiye Cumhuriyeti'dir.

Bundaki muvafakiyeti Türk milletinin ve onun değerli ordusunun bir ve beraber olarak, azimkâna yürütmesine borçluuz.

Fakat yaptıklarımız sala kâfi göremeyiz. Çünkü daha çok ve daha büyük işler yapacak mecburiyetinde ve azimindeyiz. Yurdumuzu dünyanın en mâmur ve en medenî memleketleri seviyesine çıkaracağız. Milletimizi, en geniş refah, vassata ve kaynaklarına sahip kılacağız. Milli kültürümüzü, muasır medeniyet seviyesinin üstüne çıkaracağız.

(Sıra 3. üncü sayfa)

Atamız

Radyo istasyonu dün güzel bir törenle açıldı

Nafia Vekilimiz B. Ali Çetinkaya radyo'da ilk nutkunu verdi

Türkiye Radyo difiziyon istasyon stüdyosu dün saat 10 da törenle açılmıştır. Törende Büyük Millet Meclisi Reisi B. Abdülhalik Renda, Nafia Vekili B. Ali Çetinkaya, hükümet, parti erkânı, vekâletler ileri gelenleri ve Milli Bankalar direktörleri bulunmuşlardır.

Merazime grüdyonun büyük salonunda ve Riyasetülmühür flarmonik orkestrası tarafından çalınan istiklâl marşıyla başlamıştır. Marşın iltiram vaziyetinde dinlendikten sonra Nafia Vekili B. Ali Çetinkaya mikrofona dönme gelerek bütün dünyayı yeni radyo istasyonumuzun açıldığını bildirmiş ve şu nutku söylemiştir:

Nafia Vekilimizin nutku
Büyük Millet Meclisinin Sayın başkanı, Sayın arkadaşlarım ve yurttaşlarım,
Türkiye Cumhuriyetinin vücudu getirdiği yeni radyo servisini, yüksek hususiyetle bu andan itibaren işletmeye geçiyoruz!

10 uncu asrın en yüksek ilim ve fen eserlerinden biri olup, 20 inci asrda Aleminin bir ehemiyeti ile takip eden radyodan Türkiye Cumhuriyetinin de istifade etmesi bir zaruret ve bir vassata idi.

Cumhuriyet hükümeti ilk fırsatta bütün şehr-i Ankara merkezinde bir radyo müessesesinin vücudu getirilmesine karar verdi ve bu işi Nafia Vekilimize tevdi eyledi.

Vekâlet radyo işleri, geniş bir komünasyon teşkil ederek teşkil etmedi ve neticede bir 120 kilowattlık ses dalgası ve diğeri 20 kilowattlık ses dalgası olmak üzere takriben 1.5 milyon liraya kadar mal olacak iki mükemmel istasyonun inşaatı için emsalin emsalı kâbul etti. Bu iş ailemizle minakana neticesinde Markoni İngiliz şirketine tevdi olundu. Markoni şirketi 1906 ta-

(Sıra 6. 100 sayfa)

Başvekilimiz dün geldi

İstanbul'da bulunmakta olan Başvekilimiz B. Celal Bayar, dün sabahki trenle şehrimize gelmiştir.

Sayın Başvekilimiz istasyonda Büyük Millet Meclisi Reisi B. Abdülhalik Renda ve vekiller, saygıtlar, hükümet ve Parti erkânı ve kalabalık bir halk kütlesi tarafından karşılanmıştır.

B. Celal Bayar istasyonun merasim salonunda vekillerle kısa bir bahalde bulunduktan sonra evlerine gitmişlerdir.

BUGÜN : 15 inci yıl ilâvemiz

100 sayfa

Bu ilâvemiz içinde ayrıca
Atatürk'ün en iyi kâğıt
üzerine basılmış güzel
bir fotoğrafları vardır

Gazetemizle beraber yüz sayfalık ilâvemizi ve Büyük Şefimizin fotoğraflarını, renkli resimleri müvezzillerden mutlak isteyiniz

Bugün gazetemiz KURUŞ

ilâvemiz ayrıca
5 KURUŞ

Gazetemiz ilâvemizden
ayrı olarak satılmaz

EK-2) 30 Ekim 1938 Tarihli Akşam Gazetesi Kaynak: İstanbul Üniversitesi Gazeteden Tarih Bakış Projesi (istanbul.edu.tr)

Bugün
16
sahife

AKŞAM

1938 RESİMLİ HAFTA
 7 nci formasi
 Cumhuriyetin 15 inci yılı münasebetiyle
 fevkalade olarak çıkmıştır.
 32 sahife 5 kuruş
 3 renkle kapaklı Büyük ŞEFİN Şimdiye
 kadar çıkmamış bir resmi siyasetidir.

Sene 21 — No. 7199 — Fiyatı her yerde 5 kuruş
PAZAR 30 Teşrinievvel 1938
Telefon: Başmuharrir: 20665 — Yaz. İşleri: 20765 — İdare: 20681 — Müdür: 20497

Cumhuriyet Türkiye'si Şenlik içinde

Atatürkün Orduya Mesajı

Ankara 29 (A.A.) — Bugün geçit resmi başlamadan önce Atatürkün atideki mesajını okunmuştur:

«Zaferleri ve mazisi insanlık tarihi ile bağlayan, her zaman zaferle beraber medeniyet nurlarını taşıyan kahraman Türk ordusu,

Memleketini en buhranlı ve müşkül anlarda zulümden, felâket ve musibetlerden ve düşman istilasından nasıl korumuş ve kurtarmış isen Cumhuriyetin bugünkü feyizli devrinde de askerlik teğniğinin bütün modern silah ve vasıtaları ile mücehhez olduğun halde vazifeni aynı bağlılıkla yapacağına hiç şüphem yoktur.

Bugün, Cumhuriyetin 15 inci yılını mütemadiyen artan büyük bir refah ve kudret içinde idrak eden büyük Türk milletinin huzurunda kahraman ordu, sana kalbi şükranlarını beyan ve ifade ederken büyük ulusumuzun iftihar hislerine de terceman oluyorum.

Türk vatanının ve Türklük camiasının şan ve şerefini dahili ve harici her türlü tehlikelere karşı korumaktan ibaret olan vazifeni her an ifaya hazır ve amade olduğuna benim ve büyük ulusumuzun tam bir inan ve itimadımız vardır. Büyük ulusumuzun orduya bahsettiği en son sistem fabrikalar ve silahlar ile bir kat daha kuvvetlenerek büyük bir feragatnests ve istihkarı hayat ile her türlü vazifeyi ifaya müheyya olduğunaza eminim. Bu kanaatle kara, deniz, hava ordularımızın kahraman ve tecrübeli komutanları ile subay ve eratını selâmlar ve takdirlerimi bütün ulus muvacehesinde beyan ederim.

Cumhuriyet bayramının 15 inci yıldönümü hakkınızda kutlu olsun.»

İstanbul, Bayramı coşkun tezahüratla kutladı

Bütün caddeler mahşeri bir kalabalıkla doımuştu, geçit resmi parlak oldu
Şenlikler sabaha kadar sürdü

ANKARADA BAYRAM

İzler Ankara'da Atatürk anıtı önünde and içiyolar

Hipodromda yapılan geçit resmi çok heybetli oldu

Tayyare, plânör ve paraşütçülerimizin havada gösterdikleri muvaffakiyetli hareketler dakikalarca alkışlandı

Ankara 29 (Telefonla) — Ankara Cumhuriyet bayramını büyük bir neşe ve vakar içinde kutladı ve kutluyor. Şehir şimdiye kadar emsali görülmemiş derecede süslendi, her müesseseye ve her eve çekilen nöteaddid bayraklar şehre büsbütün güzel bir manzara vermiştir. Halk daha sabahları ilibaren yollara döküldü. Herkes büyük geçit resminin yapıldığı hipodromda yer almak için istical ediyor.

Beat 13 de Tivvuk Millet Meclisinde

Atatürke Başvekilile Mareşal tarafından telgraflar çekildi

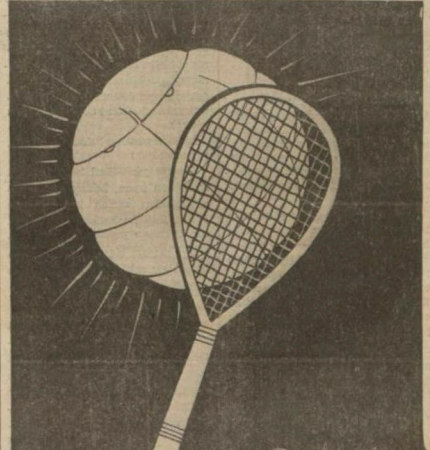
Başvekilin millete teşekkürü

Ankara 29 (A.A.) — Başvekil Celâl Bayar, Cumhuriyetin 15 inci yıl dönümü münasebetiyle Atatürke aşağıdaki telgraftı göndermiştir:

Reisicumhur Atatürkün yüksek huzurlarına

İstanbul

Memleketi, milleti mutlak istiklâline kavuşturduktan sonra kurduğunuz yüksek rejim dahilinde yarattığınız sosyal ve ekonomik inkılabın

(Ölmeç klübünde futbol yerine tenis oynanacak.) — Gazetelerden —

EK-3) 31 Ekim 1938 Tarihli Yeni Sabah Gazetesi Kaynak: İstanbul Üniversitesi Gazeteden Tarih Bakış Projesi (istanbul.edu.tr)

Pazar
31
İlk teşrin
1938

IDARE YERİ
İstanbul Nuruosmaniye No. 54
Talegraf, Yenimahalle gazetesi
İstanbul
Telefon: — 20795
Birinci yıl — No. 179

YENİ SABAH

GÜNDELİK SİYASİ HALK GAZETESİ

ABONE ŞARTLARI

Türkiye	Yabancı	Her yerde
900 Kr. senelik 2400 K.	1200 Kr. 3 aylık 600 K.	300 Kr. 1 aylık 300 K.

Posta intibahatı girmesiyle aynı
taksitler için 28, 14, 7,5 ve 4 lira.

3

KURUŞ

Bütün Dünya Atatürk Ve Türkiye'ye Hayran

Cumhuriyetin 15 inci Yılı Münasebetile Bilhassa Balkan Matbuatında Çok Hararetli Yazılar Neşrediliyor

Sofya, 30 (A.A.) — Bulgar a Janu bildiriyor: Bulgar matbuatı, Türk milletinin kalkınma hareketinde onun kurtuluşuna uzun yazılar tahsis etmektedir. Yarı resmi Dines gazetesi ezimle diyor ki: —

"Türkiye Cumhuriyetinin bu 15 senelik devrii şüphesiz bilgin medeniyet dünyasının hayranlığını celbeden tarihi silâh ile doludur. Atatürk'ün eseri bütün Türk tarihinde nurlu bir devre teşkil eder.

Türkiye ile Bulgaristan arasındaki münasebetler çok dostane dir. İki memleket sulh eserinde ve Balkanların umumî refahında sa miniyette teşrii mesale bulun maktadır. Türkiye, Bulgaristanın

Bulgaristanın Eski Başvekili Toşef Diyor ki:

Yeni Türkiye'nin yakın komşusu, kendisiyle ebedi olarak dost geçinmek istediğimiz Türk milletine karşı samimi dostluk hisleri besleyen biz Bulgarlar Büyük Atatürk'e sağlık ve sadakat, sevk ve idare ettiği Türk milletine her an artan bir refah dileriz.

dostluk ve ademi tecavüz paktı akdetmiş olduğu ilk memleketin. Türkiye devlet adamlarının Sofya ya yaptıkları son ziyaret bu dostluğu her iki milletle ve sulh eserinin nefesini kuvvetlendirmiştir. Bugün Balkan hükümetleri tarafından takip edilen kıyaslet siyaseti sayesinde Avrupa'nın bu çok nazik noktasında sulh ve huzurun bosalması tehlikeleri tamamen zail olmuştur.

Zaria gazetesi, nerettiği makaleler serisinde Yeni Türkiye'nin Büyük Kurucusu Atatürk'ün idare al altında tahakkuk ettirdiği torak kilerinin merhalelerini çizdikten sonra, "Türkiye, millî misakın bükmesinde (Sonu 3 üncü sayfada)

Yugoslav Başvekillinin «Yeni Sabaha» Beyanati

"Yugoslavya, Türk Milletinin Bayramına Bütün Kalbile İştirâk Eder,,

"Yugoslavya Yakın Şarkın Bu Kuvvetli Devletile En Sıkı Dostluk Ve İttifak Münasebetler İdame Ettiginden Dolayı Müftehirdir,,

"Yeni Sabah,, Cumhuriyetimizin on beşinci yıldönümüne münasebetile dost ve mütefik Yugoslavya Başvekilli ve Hariciye nazırı, ekelâna doktor Milko Stoyadinoviç müracaat ederek ihtisazlarını arzıyordu.

Sayın ekelâna "Yeni Sabah,, in bu müracaatını kendisine has nezaketle kabul buyurmuş ye aşağıda metnini aynen dercettiğimiz beyanattı göndermiştir:

EBEDİYEN PAYIDAR OLACAK ATATÜRK CUMHURİYETİNİN ON BEŞİNCİ YILDÖNÜMÜ MÜNASEBETİLE DOST VE MÜTEFIK TÜRK MİLLETİNİN BÜYÜK BAYRAMINA TUGOSLAV MİLLETİ BÜYÜK KALBİYLE İSTIRAK EDER. BİZAT BENİM DE GÖRMEK VE TAKDİR ETMEK FIRSATINI BULDUGUM BÜYÜK RENESSANSININ BANİSİ OLAN BÜYÜK ŞEFİN BU BAYRAMLARDA FIKREN HAZİR BULUNACAGINI VE PEK DERİN AKİSLER BIRAKAN MUAVFAKİYETLERDEN MAHZUZİYET DUYACAGINI DÜŞÜNDÜK. ÇE SEVİNCİMİZ ARTMAKTADIR.

ATATÜRK TÜRKİYESİ BUGÜN GARBIN DA, ŞARKIN DA EHEMİYETLE SAYACAGI BÜYÜK KUVETLERDEN BİRİDİR. BU CANLI VE AŞIKAR KUDRETİNİ SULH YOLUNA HASRETMİŞTİR. YUGOSLAVYA YAKIN ŞARKIN BU KUVVETLİ DEVLETİYLE EN SIKI DOSTLUK VE İTTIFAK MÜNASEBETLERİ İDAME ETTİĞİNDEN DOLAYI MÜFTEHİRDİR.

Ekselâns Dr. Stoyadinoviç

Lehler Müstemleke Talebini Yeniden Ortaya Attı

Almanya İle İtalya Çekoslovakya - Macaristan İhtilâfında Hakemlik Vazifesini Yapacaklar

Varyaza, 30 (A.A.) — Kurir Kodzinci gazetesi, 35 milyon nüfusu olan ve iptidai maddelerden mahrum kulanın Polonyanın harice muhaceret i için mahareceve malik olmsındığı tarih ederek şöyle diyor: —

"Polonya daha şimdiden kati surette müstemleke istemelmektedir.

Bu husus hakkında Polonya ile İtalya arasında müzaheretler başlamış olduğu ve İtalya hükümetinin Leh mütalebatına müzaheretinin temin edilmiş bulunduğuna rivayet olumaktadır.

(Sonu 3 üncü sayfada)

Cumhuriyet Bayramı Neş'e İçinde Geçti

İstanbul Halkı Dün de Büyük Bir Neş'e ve Sevinç İçinde Kutuladı

Dün İstanbul, Cumhuriyet bayramının son gününü büyük bir neş'e içinde geçirdi. Havanın çok güzel olması bütün halkı sokaklara dökmüştü. Vapur tesislerinde bayram münasebetiyle yapılan tenzilât bütün Boğaziçi ve Adalar halkının da İstanbul'daki teyzinâtı güzellikle ne imkân vermişti.

Gündüz şehrin muhtelif yerlerinde kurulan halk kürsülerinde Cumhuriyetin 15 yılı içinde başatmış işlerden bahsedilmiş, birçok halk hatipleri bu mevzu üzerinde güzel nutuklar söylemişlerdir.

Bayrant ve Taksim meydanlarında konan radyo operatörleri de günün her saatinde neşiyat yapan yeni Ankara radyosunun zengin programını halka dinletmiş bu maksatla kesif bir halk kitlesi de

operatörler bulunan meydanları dal dırmıştı.

Bilâsuze geçceğin Sarayburnu ve Köprü üzeri adeta mahşeri bir kalabalık arzıyordu. Buralarda toplanan halk şehrin ve ülmanın tenviratını ve denizde yapılan ve her taraftan istikrar edilen havai fişek atışlarını seyretilmişlerdir. Bayramın son geçesi büyük bir neş'e içinde geçmiştir.

(Sonu 3 üncü sayfada)

DÜNKÜ SPOR HAREKETLERİ

Beşiktaş Süleymaniye ile 2-2 ye Berabere Kaldı. Konkur Hipikler Çok Muvaffakiyetli Oldu

Dünkü Konkur Hipiklerde birinci gelen Eyüb Öcül bir manıayı aşarken (Tafsilat 5 inci sayfamızdadı.)

Fransada bedbinlik

Münih itilâfı Sulhu Uçuruma Sürüklemiş

Fransa Avrupada Yalnız Kalırsa Almanya ile İş Birliği yapamaz

Katr "Fransa, 30 (A.A.) — Unumi bir toplantı esnasında nutuk söylemiş olan mebusan meclisi hariciye encümeni reis muavini B. Grumbah, Münih itilâflarından sonra sulhün kati surette istikrar kzededeceği mutalâaları karşısında bedbinliğini ihtar etmiştir. Hatip demiştir ki:

(Sonu 3 üncü sayfada)

Manisada 15 Yıl

Yurdun bu güzel köşesinde Cumhuriyetin ilândanberi çok büyük işler başarılmıştır. Bunların tafsilatını 4 üncü sayfamızda bulacaksınız.

CİFTE KUMRULAR

Dâniş Remzi Korok'un bu eseri edebî tefrikaların en güzeli ve en cazibidir.

YARIN BAŞLIYORUZ